

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Bakıda "avtoş"
polisi
küçə ilə
sürüdü
yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 19 noyabr 2014-cü il Çərşənbə № 283 (5992) Qiyməti 40 qəpik

Gündəm

Xalq diplomatiyası"na vertolyot həmləsi və...

Qərbin Qarabağ məsələsində patronajlığı ciddi zərbə aldı; "Mi 24"ün məhvi düşmən tərəfi yasa batırıb, Azərbaycanda ruh yüksəkliyi yaratsa da...

yazısı səh.13-də

Qüdsdə 4 yəhudi öldürüldü, 8 nəfər yaralandı

yazısı səh.2-də

Eldar Namazov:

"Müharibə başlasa, danışıqlar apardığım ermənilərlə vuruşa da bilərəm"

yazısı səh.8 və 9-da

Londonda Azərbaycandakı siyasi məhbuslarla bağlı aksiyaya keçirildi

yazısı səh.2-də

18 günlük meydan hərəkətinin liderləri kimlər olub?

"Hərəkəti tribunadan idarə edənlərdən başqa, meydanın içində də Hatəmi Tantekin vardı..."

yazısı səh.4-də

Tofiq Yaqublunun həbsxana mesajlarına cavab verildi

yazısı səh.6-da

Kongresmenlər Obamaya Azərbaycandan yazdılar

yazısı səh.2-də

Taleyi liderlərdən asılı olan partiyalar...

Rəhbərləri dəyişən təşkilatlar tənəzzül dövrünü yaşayırlar

yazısı səh.12-də

Vəfa Cümşüdlü:

"Siyasətlə məşğul olursansa, bütün təhlükələrə hazır olmalısən"

yazısı səh.10-da

Xarici borclarımız niyə artır?

yazısı səh.12-də

Quş qripinin qayıtması xəbəri təşviş yaratdı

yazısı səh.14-də

Hərbi büdcəmiz və İrəvana müharibə xəbərdarlıqları artır

AZƏRBAYCAN BÖYÜK SAVAŞ

HAZIRLIĞI İŞİNDƏ - "LAZIM" QAPIDA...

Ölkəmizin gələn ilə olan hərbi büdcəsi 5 milyard dollar nəzərdə tutulub ki, bu da Ermənistanın ordu üçün ayırdığı xərclərdən 10 dəfə çoxdur; prezident İlham Əliyevin "özünü qəzəbli göstərən" Ermənistan rəhbərliyinə ciddi mesajlarının arxasında nə dayanır?

yazısı səh.5-də

Parlamentdə gərgin büdcə müzakirələri başladı

Deputatlardan hökumətə konkret suallar; İqbal Ağazadə: "168 manatla müəllim necə yaşasın?"

yazısı səh.7-də

Arif Hacı
İstefalardan
və sonrakı
addımlardan
danışdı

yazısı səh.6-da

Morninqstara
yeni vəzifə
verildi

yazısı səh.2-də

Pərviz
Həşimli işçi
qrupuna
müraciət etdi

yazısı səh.3-də

19 noyabr 2014

Xədicə İsmayıl yenə ölkədən buraxılmadı

Azərbaycan hakimiyyəti araşdırmaçı jurnalist Xədicə İsmayılın noyabrın 19-da keçiriləcək ABŞ Konqresinin Helsinki Komitəsinin dinləmələrində iştirakına mane olub. Tədbir ATƏT məkanında korrupsiya problemlərinə həsr olunub.

Bir ay öncə X.İsmayılva Çexiyaya konfransa buraxılmayıb. Səbəb olaraq onun "dövlət sirrinin yayılması" işi üzrə şahid kimi keçməsi göstərilib.

Lakin ötən müddətdə o dindirməyə çağırılmayıb. Hazırda səfərlə bağlı istintaqa ilkin xəbərdarlıq göndərsə də rəsmi cavab almayıb.

Bu barədə X.İsmayılva özünün facebook səhifəsində yazıb. X.İsmayılva tədbirdə məruzəçilərdən biridir və öz çıxışını dinləmələrə göndərib. O ümidvar olduğunu bildirib ki, tədbir zamanı Azərbaycanda korrupsiya məsələsinə lazimi diqqət yetiriləcək.

X.İsmayılva həmçinin bildirib ki, prokurorluğun qanunsuz hərəkətlərindən məhkəməyə şikayət edəcək.

O xatırladı ki, Azərbaycanın Cinayət-Prosessual Məcəlləsində məhkəmənin qərarı və ya yazılı öhdəlik olmadan şahidin ölkədən çıxışına qadağa qoyulması nəzərdə tutulmur.

X.İsmayılva prokurorluğun hərəkətini hakimiyyəti tənqid ediyinə görə onun hərəkət azadlığının məhdudlaşdırılması kimi qiymətləndirir.

"Bu, məni dayandıra bilməz, mən həqiqəti söyləməkdə davam edəcəm", - X.İsmayılva yazır.

□ contact.az

Londonda Azərbaycandakı siyasi məhbuslarla bağlı aksiyaya keçirildi

Beynəlxalq tərəfdaşlıq qrupunun (hüquq-müdafie və jurnalist QHT-lərinin koalisiyası) fəalları noyabrın 17-də Azərbaycanın Londondakı səfirliyinin qarşısında piket keçiriblər. Aksiyanı Index on Censorship təşkil edib. Hüquq müdafiəçisi Ramute Remeyzaytə özünün

facebook səhifəsində yazıb: "Londonda Azərbaycandakı yüz siyasi məhbus adına yüz şam yandırdıq. Dostlarımız İntiqam Əliyev, Rəşad Cəfərov, Emin Hüseynov və Anar Məmmədli də onların arasındadır. Bu aksiyalar bütün Avropada təşkil olunur. Britaniya polisi əla davrandı - bizə "yaxşı etiraz aksiyası" arzuladı. Belə bir etiraz aksiyası heç vaxt Bakıda baş tutmazdı".

Qeyd edək ki, Brüssel, Varşava və Avropanın digər ölkələrində oxşar aksiyalar keçirilib.

Qüdsdə 4 yəhudi öldürüldü, 8 nəfər yaralandı

Hadisə sinaqoqda baş verib; iki fələstinlini isə İsrail polisi qətlə yetirib

BBC-nin yaydığı xəbərdə deyilir ki, Qərbi Qüdsdə 4 yəhudi öldürülüb, 8 nəfər isə yaralanıb. Tapança və qəssab bıçağı ilə silahlanmış iki fələstinli yerli sinaqoqa hücum edərək qarşılarına çıxanları öldürməyə çalışıb.

BBC bildirir ki, hücumu həyata keçirən fələstinlilər hadisə yerinə özünü çatdıran polis tərəfindən güllələnərək qətl ediliblər.

Radio bildirir ki, son vaxtlar bu müqəddəs şəhərdə ərəblərlə yəhudilər arasında gərginlik yüksəlib.

İsrail tərəfi bildirib ki, insidentə bağlı onlar da son dərəcə kəskin cavab tədbirləri həyata keçirəcəklər. Bu hadisə son 6 ildə baş vermiş ən ağır hadisə kimi qeyd olunur.

Maraqlıdır ki, qətl edilən 4 yəhudidən 3 nəfəri həm də ABŞ vətəndaşdır. ABŞ Dövlət Departamenti bu faktı təsdiqləyib. Dördüncü şəxs isə yəhudi əsilli Britaniya vətəndaşdır.

İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu hadisə ilə bağlı "Həmas" təşkilatını və Fələstin prezidenti Mahmud Abbası günahlandırır. O bildirib ki, insanlar ibadət edərkən öldürüldülər.

Fələstin prezidentinin ofisi isə baş vermiş hadisəni kəskin şəkildə pisləyib.

Hadisə ortodoks yəhudilərə məxsus sinaqoqda baş verib. Problemnin kökü isə dərinirdir. Bir çox yəhudi radikallar hesab edirlər ki, onlar mövcud olan qaydanı pozaraq Əl-Əqsa məscidində ibadət etmək haqqına sahibdirlər. Bu isə İslam dünyasında hiddətlə qarşılanır.

□ Elbəyi HƏSƏNLİ, musavat.com

Bakıda "avtoş" polisi küçə ilə sürüdü

Noyabrın 17-dən 18-nə keçən gecə 01.15 radələrində Bakının Nərimanov rayonunda yol polisi əməkdaşı xidməti borcunu yerinə yetirərkən ağır xəsarət alıb.

Bu barədə vesti.az-a Nərimanov Rayon Polis İdarəsində bildiriblər.

İnsident Xətai prospekti, 40 saylı evin yanında baş verib. İstintaq tərəfindən Namiq Xanəliyeva məxsus, "Toyota Prado"nun müəyyən edilməyən sürücüsü, yol hərəkət qaydalarını pozub, buna görə dövlət yol polisi əməkdaşı, 1979-cu il təvəllüdü Hüseynov Əbuzər Cəbrayıl oğlu tərəfindən saxlanılıb.

Polis sənədləri yoxlamaq üçün əlini açıq pəncərədən içəri salarkən sürücü qəfil pəncərənin şüşəsini qaldırıb və əsasış keşikçisinin əlini sıxıb.

Qaydanı pozan qaza basıb. Bu vəziyyətdə polisi bir neçə metr sürüyüb.

Hüseynov əlini güclə çıxarıb, sürücü isə hadisə yerindən

uzaqlaşdı. İnspektor ağır xəsarət alıb, dirsəyi sınıb və DIN-in hospitalına çatdırılıb.

Hazırda polis həmin sürücünü axtırır.

Akif Nağının səhhətində problemlər yaranıb

Artıq 5-ci gündür davam edən Qarabağ Azadlıq Təşkilatının (QAT) aclıq aksiyasına ictimai dəstək güclənir. Ötən gün yaxınlıqdakı poliklinikanın həkimləri aksiyaya iştirakçılara baş çəkib, müayinə aparıblar.

Akif Nağının, Rəhman Səfərovun, Tahir Bayramovun ürək döyünməsində problemlər yaranıb, təzyiqləri aşağı düşüb, Nəsim Cəfərovun ayaqlarında narahatlıq yaranıb. Həkimlər aksiyanı dayandıрмаğı təklif ediblər, lakin aksiyaya iştirakçıları aksiyanı davam etdirməkdə israrlıdırlar.

Düənən aksiyaya daha bir nəfər - girov Dilqəm Əsgərovun qardaşı Sahib Musayev də qoşulub. QAT Şəki şöbəsinin sədri Elxan Rəhimlinin səhhəti pisləşib, qan təzyiqi kəskin şəkildə aşağı düşüb. O, həkimlərin təkidi ilə aclığı dayandırdı.

Aksiyaya iştirakçılara çoxlu sayda insan, o cümlədən Mahirə Muradova, Svetlana Şuşalı, Qarabağ qazisi Gültəkin Quliyeva, Qarabağın tanınmış ağısaqqalları Yusif Səmədov, Şahmar İbrahimov, tanınmış politoloq Mübariz Əhmədovlu, dissident Nadir Ağayev, Mehriban Abdullayeva və digərləri baş çəkiblər, dəstək veriblər.

Aksiyaya iştirakçıları hakimiyyətə belə bir təkliflə çıxış ediblər: helikopterlə ölənlərin meyitlərinin heç bir halda götürülməsinə imkan verilməməlidir, həmin meyitlər yalnız azərbaycanlı girovlar Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyev geri qaytarıldıqdan sonra verilməlidir.

□ ELSAĐ

Hərbi marşı hansı bəstəkarımız yazacaq?

Aygün Səmədzadə: "Əsgərləri ruhlandırın, vətənpərvərlik aşılardan əsərlər yaratmalıyıq"

Ermenistanın hərbi helikopterinin əsgərlərimiz tərəfindən vurulmasından sonra bu olayın şərəfinə hərbi marş yazılması təklif olundu. Jurnalistlər, ictimai fəallər təklif etdilər ki, düşmənin hərbi hava maşınının məhv edilməsi marşla tərənnüm edilsin. Lakin hələlik bu təklif elə təklif olaraq qalmaqdadır.

Hərbi marş müharibə aparılan ölkənin ordusunun və əhalisinin ruh yüksəkliyinə xidmət edən bir janrdır. Məsələn, 1992-ci ilin əvvəllərində vətənpərvərlik ruhunda yazılan "Əsgər marşı" böyükdən kiçiyə hər kəsin dilində əzbər idi. O vaxt Cavanşir Quliyevin xüsusi ritimli möhtəşəm musiqisi, əsgərləri qələbəyə səsləyən sözlər marşı yarandıqı gündən məşhur etdi. Məktəblərdə şagirdlər hər gün bu marşı sehvə-sehvə oxuyurdular. Düzdür, bir çox məşhur mahnılar kimi bu marşın da ətrafında şayiələr gəzirdi. Bəziləri bildirirdilər ki, marş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hərbi marşı olub və Cavanşir Quliyev mahnını sadəcə bərpə edib. Bu, ayrı bir mövzuya aiddir. Bəs indi hərbi marşlar yazılırsın, əgər yazılırsa niyə üzde deyil?

Helikopter olayından sonra gündəmə gələn bu təkliflə bağlı bəstəkar Aygün Səmədzadə ilə danışdıq. Bəstəkar "Yeni Müsavat"a dedi ki, müharibə vəziyyətində olan ölkələr üçün bu cür hərbi hadisələr təəccüblü deyil: "O videodan sonra "Vur, komandır, vur" tipli şeirlərin, eləcə də mahnıların yazılması qaçılmazdır. Ancaq bir hadisə ilə sanballı musiqi yaratmaq mümkün deyil. Sanballı yazılan musiqi isə heç vaxt unudulmur"

A.Səmədzadə onu da qeyd etdi ki, içində vətənpərvərlik hissi olan bəstəkar hansısa hadisəni gözəlməməlidir: "Əsgərləri ruhlandırın, vətənpərvərlik aşılardan əsərlər yaratmalıyıq. Gənclərin qəlbində Vətənə məhəbbət aşılamalıyıq. Bu mövzuda 3 mahnım var, hansı ki, kifayət qədər özünə nüfuz qazanıb. Lakin hələ ki hərbi marş yazmamışam. Gələcək üçün bu barədə fikrim var"

□ XALİDƏ

Kongresmenlər Obamaya Azərbaycandan yazdılar

ABŞ kongresmenləri Robert Aderholt və Mayk Doyl prezident Barak Obamaya Azərbaycanla bağlı məktubla müraciət ediblər.

"Media forum" saytı «AzərTAC»a istinadla bildirir ki, hər iki kongresmen ayrı-ayrılıqda prezidentə ünvanladığı müraciətində ABŞ-ı Azərbaycana dəstək verməyə çağırıb.

Robert Aderholt məktubunda Azərbaycanın ABŞ-a mühüm müttəfiq olduğunu bildirib, Azərbaycanın strateji mövqeyini, Əfqanıstandakı antiterror əməliyyatlarına dəstəyini, Avropanın və İsrailin enerji təhlükəsizliyinə töhfəsini qeyd edib. O, Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri və "Cənub" qaz dəhlizinin əhəmiyyətini xüsusi vurğulayıb.

Robert Aderholt Azərbaycanın və ABŞ-ın Xəzər dənizi regionunda uzunmüddətli maraqlarını və çağırışları paylaşdığı qeyd edib və bu əhəmiyyətli dövrdə Birləşmiş Ştatların öz müttəfiq və tərəfdaşları ilə münasibətlər saxlamasının önəmini vurğulayıb.

Robert Aderholt Barak Obamanı və dövlət katibi Con Kerrini Azərbaycana səfir təyinin olunması prosesini sürətləndirməyə və yüksək səviyyəli administrasiya rəsmisini Azərbaycana səfərə göndərməyə çağırıb.

Mayk Doyl məktubunda Azərbaycanın ABŞ-ın sınırlanmış müttəfiq və mühüm strateji tərəfdaşı olduğunu, regiondakı mövcud çağırışlara baxmayaraq Birləşmiş Ştatlarla tərəfdaşlığa sadiq qaldığını qeyd edib. O, Azərbaycanın Əfqanıstan və İraqdakı əməliyyatlara dəstəyini təqdir edib. Eyni zamanda Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin və "Cənub" qaz dəhlizi layihəsinin önəmini, Azərbaycanın Avropanın və İsrailin enerji təhlükəsizliyinə töhfəsini qeyd edib.

Mayk Doyl məktubunda Azərbaycanın əhəmiyyətli iqtisadi inkişafına nail olduğunu və Cənubi Qafqaz regionunda rəsmi Vaşinqtonun ən böyük iqtisadi tərəfdaşı olduğunu bildirib. O, Azərbaycandakı əməkəşmə və dözümlülük ənənələrini xüsusi qeyd edib.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətdə və daha qısa vaxt ərzində əldə etməyə üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01, 434 01 33

**Yazarımız
Tofiq
Yaqubluya
Azadlıq!**

Günün içindən

Grup üzvləri! İş materiallarında həmin silahların nömrələrinə diqqət edəndə ardıcillıq görünür. Sizcə, "qara bazar"da nömrə ardıcillığı bir-birinə uy-

lin ümumi salonunda divanın altında döşəmənin üzərində silah aşkarlanıb. Bizim mənzildə döşəmə ilə divanın arası təxminən 15-20 sm-dir. Az

Güclü əlin verdiyi azadlıq...

Hüseynbala SƏLİMOV

Bu yazını qəsdən bir azca sonra yazdım. Fikirleşdim ki, baxım görüm, Dirçəliş günü ilə bağlı nə deyəcəklər, nə göstərəcəklər... Xatırlayan çox az oldu o günü. Halbuki öyünüləsi çox şey vardı o gündə. İndi doğrusu, bilmirik, Topxanada neçə ağac qırılmışdı, ümumiyyətlə, ağac qırılmışdı o meşədə? Əsas bu deyil. Odur ki, 70 illik sovet hakimiyyəti illərində azərbaycanlılar ilk dəfə kütləvi etiraza çıxmışdı.

Əvvəllər belə bir şey olmamışdı. Bəlkə də sovet hakimiyyətinin gəlişi ərəfəsində o qədər adam əlinə bir taxta parçası götürüb küçələrə çıxsaydı 11-ci ordunun qarşısı alınardı.

Həm də o vaxta qədər yenidənqurma Azərbaycanda hiss olunmamışdı. Elə o da çox qəribədir ki, yenidənqurma ideoloqları öz siyasətlərinin bilavasitə ilk təzahürünü görəndə qorxular onun haqqında yazmağa, danışmağa və göstərməyə...

Amma o gün olmuşdu. O günün qəhrəmanları hələ uzun müddət siyasətdə olacaqdı. Onlar bəlkə də özləri də bilmirdi ki, bu siyasət hekayəsi ən azı 25 il davam edəcəkdi.

Sonradan onların yolu ayrılacaq və bir vaxt çiyin-çiyinə dayanan bu adamlar bir-birini müxalifətinə, hətta düşməninə çevriləcəkdilər...

1992-ci ilə qədərki bütün proseslərin nəticəsi 92-ci ildə bərqərar olan AXC hakimiyyəti olacaqdı. Buradan da yollar ayrılmağa başlayacaqdı. Amma o vaxt çoxu hələ bilmirdi ki, ən pis demokratiya avtoritarizmdən yaxşıdır... O vaxt insanlar ya maksimalist idilər, ya da ki, iddialar böyük idi...

İndi o illərin təsvirlərinə baxanda görürsən ki, tribunadakı insanlar sanki bir ansambıl təşkil edirdi. Sonradan isə onlar kiçik qruplara bölünəcəkdilər...

Tarixdən utanmaq olmaz. Tarix bütün hallarda qiymətlidir. Doğrusu, indiki hakimiyyətin tarixə qarşı on illərdir ki, açdığı savaşıin səbəbini bilmirik. Bəlkə də bu adi qısqançlıqdır, bəlkə də qara paxıllıqdır, bəlkə də özləri o proseslərdə iştirak etmədiklərindən onlar üçün utanc yeridir... Kim bilir?

Amma bir adam çox nadir hallarda əbədi olaraq cəmiyyətin sevimlisi olur. Bir vaxt həddən çox populyar adam öz reytingini tamamilə itirir də bilər. Amma belə adamlara qarşı həmişə bir sayğı duyulur, çünki cəmiyyət öz yaddaşını da çox nadir hallarda itirir...

İndi həmin dövrün qəhrəmanlarından biri, bəlkə də ikisi həbsdədir. Həbsdə olan insanlar haqqında yalnız xoş sözlər deyilir. Biz də dərinə getməyəcəyik. O adamlar sonradan AXC demokratiyasının qəti opponentlərinə çevrildilər. Halbuki bu demokratiyaya, onun belə vəziyyətdə olmasına görə elə onlar da məsuliyyət daşıyırdı...

Bu gün oturub düşünürsən ki, bir əsrdə ikinci demokratiya cəhdi niyə alınmadı?

Səbəblər olduqca çox idi. Bəlkə də birinci səbəb o idi ki, ideal demokratiya üçün insanları haradan götürmək lazım gəldiyini bilən yox idi...

Həmisi sovet adamları idi. Həminin düşüncəsində azacıq da olsa totalitar dövrün izləri vardı, həmisi totalitar keçmişin yükünü daşıyırdı - kimi az, kimi isə çox...

O dövrdə bir rus siyasi publisisti gözəl yazmışdı. Yazmışdı ki, keçmiş Sovet məkanında hansı partiyayı yaradırsan, yarat, axırda gəlib kommunist partiyası alınacaq...

Həqiqətən də belə idi. O vaxt biz də hətta deyirdik və yazırdıq ki, AXC hakimiyyətinin hansı vəziyyətdə olduğunu bilmək istəyirsinizsə onun mənzil-qəragahına baxın, onda hər şey sizə aydın olacaq...

Amma bu xalq idi, bizim xalq idi. Bəlkə də o dövrün siyasətləri də bunları görür və susurdu, ona görə ki, başqa bir xalq si-fəriş etmək imkanı olmur və sən məcbursan ki, mövcud "material" ilə işləyəsən...

Belə bir çoxluğun ərsəyə gətirdiyi demokratiyanı da təsəvvür etmək elə də çətin iş deyil. Bu, kobud, bir az da qaba demokratiya idi. Amma o, iyirminci əsrdə ikinci cəhd idi...

Birinci cəhdə - ADR hakimiyyətinə hələ də eksperiment deyirlər. Bəlkə elə bu da - ikinci cəhd də bir eksperiment idi?..

Ən tragik tərəf o idi ki, bu eksperiment cəmi bir il çəkdi. Bir ildə o dövrün siyasətləri nə etdi ki, cəmiyyət onlardan belə bezdi?

Bəlkə də onlar onu etdilər ki, çox az şey etdilər. Qədim Çin fəlsəfəsində də deyilirdi ki, idarə etmədən idarə etməyə çalılış...

Bəlkə də onlar da buna çalışırdılar. Amma cəmiyyət zəif çıxdı, o, öz potensialına inana bilmədi. İnana bilmədi ki, axır qədər özü-özünü idarə edə bilər...

Ona görə də gücsüz cəmiyyət güclü ələ əl açdı, lap dilənçi qəpik-quruşa əl uzadan kimi. Qəpik-quruş isə güclü əlin verə biləcəyi azadlıq idi...

Məhbus jurnalist Pərviz Həşimli İnsan Hüquqları Problemləri üzrə Birgə Qrupun həmsədri Fuad Ələsgərova, Avropa Şurası Parlament Assambleyası baş katibinin təmsilçisi Aleksandr Ges-selə, Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevə, Birgə Qrupun bütün üzvlərinə müraciət ünvanlayıb.

P.Həşimli müraciətdə bildirir ki, həbsinin qeyri-qanuni olması, istintaq və məhkəmə proseslərində hüquqlarının açıq-aşkar pozulması, həm yerli, həm də beynəlxalq ictimaiyyətə bəllidir: "İstintaq iddia edib ki, guya Təvəkkül Qurbanov adlı (MTN-in öz adamıdır-P.H.) bir nəfər guya mənim tapşırıqla İranın "şəxsiyyəti istintaqa bəlli olmayan" "Hüseyn" adlı vətəndaşından Biləsuvarada 6 ədəd "Makarov" tapançalarını 12 min ABŞ dollarına alıb. İstintaq materiallarında həmin silahların İrandan gətirilməsinə dair bir sübut yoxdur. Bu ittihamın saxta qurama olmasını aşığıdakı arqumentlərlə sübut edirəm. Nəyə görə istintaqı aparən MTN-in müstəntiqləri "şəxsiyyəti istintaqa bəlli olmayan" şəxs kimi iddia etdikləri Hüseynin şəxsiyyətinin müəyyənlişməsi üçün heç bir istintaq hərəkəti aparmayıb?

Pərviz Həşimli İşçi Qrupuna müraciət etdi

"Həbsimin qeyri-qanuni olmasını həm yerli, həm də beynəlxalq ictimaiyyət bildi"

Adı istintaqa bəlli olmayan şəxs kimi yazdıqları iranlı sərhəddə gəldiyi kimi əl-qolunu sallayaraq necə geri qayıdır? Sərhəddən keçən hər bir adamın foto və videogörüntüləri qeydə alınır. Niyə istintaq sərhəd xidmətindən bu görüntüləri əldə etməyib?"

Jurnalist yazır ki, həbsindən 14 ay keçsə də, iranlılar hələ də "axtarılır". "Hörmətli

ğün gələn silahların satılması mümkündürmü? Təəssüf ki, məhkəmə bu faktın da üstündən keçdi" deyərək qeyd edib.

"Mənə qarşı irəli sürülən 228.2.1-ci maddəyə (*silah saxlama, və daşıma*) gəlin-cə, həmin silahın mənzilimə qoyulmasını sübut etmək üçün dağa-daşa düşməyə ehtiyac yoxdur. İş materiallarında qeyd olunur ki, mənzil-

yaşlı qızım itirdiyi xırda oyuncaqlarını həmişə divanın altından tapır. İndi Siz deyən, hansı ata övladının gün ərzində 5-10 dəfə əlini uzatdığı bir yerə silah qoyar? Görürsünüz mü nə qədər absurd iddiadır" deyərək müraciət edərək jurnalist sonda yazır: "Mən MTN tərəfindən şərlənəcəyimi bildiyimə görə mənzilimin ümumi salonuna və heyətə müşahidə kameraları qurdurmuşdum. Mənzilimə silah qoyulması və evimə necə basqın edilməsi açıq şəkildə görüntülənib. Ancaq MTN əməkdaşları kameraların yaddaş aparatını özləri ilə aparıblar. Artıq 2-ci ildir ki, həbs həyatı yaşayıram. Məni şərləyənlər o qədər kinli və qəddardirlər ki, bu müddətdə ata - anamı və övladımı qucaqlamama belə imkan vermirlər".

□ **Sevinc TELMANQIZI**

AİB sədrinin istehlakçı hüququ bərpa olundu

Bir neçə gün öncə Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov analitik.az-a müraciət edərək, rəhbərlik etdiyi təşkilata maşın bazarından avtomobil alandan sonra aldadıldığını bildirmişdi.

E.Hüseynov artıq maşını onu satan şəxsə qaytaracağını, problemin həll olduğunu söylədi: "Məsələ ilə bağlı haqq-ədalət bərpa olunaraq, avtomobil qaytarıldı. Araşdırma zamanı məlum oldu ki, avtomobil ilk sahibindən sonra bir neçə əldə olub və sonra AİB-ə maklerlər tərəfindən satılıb. Əldə etdiyimiz məlumatlara görə, Bakı və Sumqayıtın maşın bazarında satılan işlənmiş avtomobillərin təxminən 80%-nin yürüşü geri çəkilir. Ona görə də hazırda avtomobil mütəxəssislərindən

Eyyub Hüseynov

ibarət komissiya formalaşdırıb, ikinci əl avtomobil alan istehlakçıların hüquqlarının qorunması üçün KİV-in iştirakı ilə fəal iş aparmaq üzərində çalışır".

Təşkilat sədri onu da təəssüflə bildirdi ki, bu məsələyə görə bir sıra mətbuat orqanları ona müraciət ediblər: "Bəzi KİV-lər çox vaxt istehlakçı müraciətlərinə biganə yanaşdığı halda, bəhs olunan məsələni millət vəkili İmam-

verdi İsmayılovla birbaşa bağlamaq istədilər. Mənim müraciətim dərc olunduqdan sonra İ.İsmayılovun məsələyə obyektiv yanaşmasını və həqiqətin üzə çıxarılmasında obyektiv olduğunu gördüm. Əs- lində bilavasitə onunla və oğlu ilə bağlı olmayan məsələyə obyektiv münasibəti ilə problemin həllinə yardımçı oldu. Təəssüflə qeyd edirəm ki, bu mövzunu İ.İsmayılovla mənim münasibətim müstəvisinə yö-

nəltmək istəyənlər də oldu, bu barədə mənə KİV-dən qərəzli suallar da verdilər. Buna görə bir daha bəyan edirəm ki, artıq problem həllini tapdı. Problem də odur ki, avtomobil bazarında dəllallar saxtakarlıqla məşğuldurlar. Onlar hətta tanınmış adamların avtomobillərinə də «əl gəzdirlirlər». Üzərinə gedib izahat tələb edəndə isə yalvar-yaxarla, and-amanla yaxalarını kənara çəkirlər. Ona görə də ikinci əl avtomobil bazarında dəllalların saxtakarlığına dair araşdırmalarımızı davam etdirəcəyik ki, bu kimi müsbət nəticələr əldə edək".

Qeyd edək ki, AİB sədrinin müraciətindən sonra İmam-verdi İsmayılovun məsələnin obyektiv araşdırılmasına və həllinə kömək etməsi doğrudan da təqdirləyici haldır. Hər bir deputat, ictimaiyyət arasında tanınmış şəxs istehlakçı müraciətlərinə bu cür yanaşarsa, problemlərin həllinə kömək etmiş olar. Hesab edirik ki, bu məsələdə ən yaxşı nəticə istehlakçı hüququnun bərpasıdır. İstehlakçı müraciətindən istifadə edərək İ.İsmayılovun adının bu yazıdan başqa məqsədlər üçün istifadə etmək cəhdlərini isə biz də məqsədə uyğun hesab etmirik.

Putinin G20 rüsvayçılığı

Azər RƏŞİDOĞLU

G20 sammiti Rusiya prezidenti Vladimir Putin üçün iflasla nəticələndi. Toplantı Putinin əsəblərini tarıma çəkdi. Qərb ölkələrinin başçıları Rusiya prezidentini bokşçu çuvalına döndərdilər.

ABŞ prezidenti Barak Obama Rusiya təhlükəsini ebola xəstəliyi ilə eyniləşdirdi. Kanadanın baş naziri Stiven Xarper çox sərt şəkildə Rusiya prezidentinə bəyan etdi ki, ruslar Ukraynadan təcili çıxıb getməlidirlər.

G20 iştirakçıları sözün əsl mənasında Putini boykot etdilər. Hətta səhər yeməyi zamanı heç kəs Ukraynada əli qana batan Putinlə bir masada əyləşmək istəmədi.

Sammitin əsas vurğusu isə o oldu ki, Qərb ölkələrinin liderləri Putinə başa saldı ki, artıq strateji məsələlərdə Moskva ilə əməkdaşlıq etmək niyyətində deyillər.

Uzun müddət idi ki, Rusiya özünə qarşı bu dərəcədə aqressiya ilə üzleşmirdi. Bir sözlə, hər şey 1983-cü ili, ABŞ prezidenti Ronald Reyqanın SSRİ-ni şər imperiyası adlandırdığı dövrü xatırladırdı.

G20 sammitindən çıxan nəticə bu idi ki, dünya Rusiyanın başında bir sərsəm diktatorun durması ilə barışmaq niyyətində deyil. Bu barədə rus ziyalıları da düşünməyə başlayıblar. Onlar anlayırlar ki, Putin Rusiyanı dalana dirəməkdədir.

Qərb bundan sonra Rusiyanın nazı ilə oynamaq fikrində deyil. Putinin anladığı yeganə dil gücdür. G20 sammitində bunu Putinə açıq şəkildə başa saldı ki, Krim işğal edəndən sonra dünya Putini güzəştlərə səsləyirdi. Lakin Putin heç kəsə məhəl belə qoymadı və nəticədə G20 sammitindəki rüsvayçılıqla üzleşdi. Rusiya hesab edirdi ki, güclüdür və hamını bu güclə hesablaşmağa səsləyirdi. G20 toplantısında isə Qərb kimin daha güclü olduğunu sübuta yetirdi.

Rusiya prezidenti Vladimir Putinin dünyanı SSRİ-ni yenidən bərpa edəcəyi hədəsi ona baha başa oturmaqdadır. Özünü "yeni rus çarı" hesab edən "əbədi Vladimir" hətta Çar Rusiyasının sərhədlərini də bərpa edəcəyini düşünürdü, odur ki, G20 sammitində ona yerini göstərdilər.

Əslində baş verənlər dünyanın iki güc mərkəzi - ABŞ və Rusiya arasında gedən nüfuz savaşından başqa nəsnə deyil. Məhz bu səbəbə Avropa ölkələri Kremlin imperiya iddialarına qarşı açıq çıxışlar etməlidirlər. Lakin Putinin dünyanı "rus vahiməsi" altında saxlamaq cəhdi G20 sammiti iştirakçılarının da səbrini daşdırdı.

Sammit onu deməyə əsas verir ki, bu gün "rus təhlükəsi" həddən ziyadə şişirdilir. G20 sammiti "rus təhlükəsi"nin bir mif olduğunu üzə çıxartdı.

Yəqin ki, G20 toplantısının davamı da olacaq. İstisna deyil ki, yaxın gələcəkdə Qərb Rusiyaya qarşı sanksiyalar da tətbiq edə bilər. Rusiyanın 119 vətəndaşının Avropa Birliyinin "qara siyahı" sına düşmək ehtimalı da az deyil. Bir sözlə, Rusiya ətrafında halqa daralmaq üzrədir.

"Yumşaq qüvvə" ilə hakimiyyətləri devirməyi bacaran Qərb Rusiyanın geosiyasi mövqeyini darmadağın etdikdən sonra, Kreml qarşısında da aksiyalar keçirdə biləcəyini dəfələrlə bəyan edib. Proseslər sanki buna doğru gedir.

Gürcüstan və Azərbaycanda möhkəmlənmək, İrana strateji giriş əldə etmək, beləliklə, Hind okeanına və "İsti dənizlərə" Rusiyanın çıxışını kəsmək, bununla da Moskvanın geosiyasi güc olmasına son qoymaq kimi plana malik olan Qərb eyni zamanda Rusiyanı daxildən çökdürmək istəyəcək. Artıq Rusiyada maliyyə böhranı başlayıb. Dollar rubla nisbətən fantastik dərəcədə bahalanıb. Qərb iqtisadçıları ehtimal edirlər ki, gələn ilin yazına doğru Rusiyada ərzaq və digər mallara qiymət fantastik dərəcədə artacaq.

Bütün bunlar isə geniş xalq narazılığına səbəb ola bilər. Belə bir zamanda Qərb Rusiyaya son və həlledici zərbəni endirərək, ölkəni inqilablarla dağda da bilər...

Ötən gün

17 noyabr "Dirçəliş günü" ilə əlaqədar xalq şairi, millət vəkili Sabir Rüstəmxanlı "Yeni Müsavat"a müsahibəsində bildirdi ki, 1988-ci ilin noyabrında 18 günlük mitinq zamanı meydanın iki lideri var idi, Sabir Rüstəmxanlı və Nəmət Pənahlı. Bu fikir o dövrün meydan hərəkatında iştirak etmiş bir çox ictimaiyyət nümayəndələrinin etirazına səbəb oldu.

Bəs görəsən, 1988-ci ildə meydan hərəkatının təşkilatçıları və aparıcıları arasında başqa kimlər olub? Meydan hərəkatı nə zaman siyasiləşib və siyasi liderlər tərəfindən idarə olunub?

Bu suallarla həmin mitinqlərin təşkilatçısı, "Meydan sirləri" kitabının müəllifi, hazırda AMEA-nın Coğrafiya İnstitutunun əməkdaşı olan Ənvər Əliyev bildirdi ki, bu mövzuda yazdığı kitabda meydan hərəkatı haqqında bütün detalları yazıb və artıq bu haqda danışmaq istəmir: "Əgər Sabir bəy belə deyirsə, lap yaxşı, nə olar ki... İndi hamı deyir ki, mən xalqın adamıyam. Ancaq bu ölkəni başdan-ayağa xəyanət bürüyüb. Başqa millətlərin övladları heç demir ki, mən xalqımı sevirəm, amma həmin xalqlar necə sevilir. Mən indi durub qatığın ağı olduğunu sübut edə bilmərəm. Onsuz da bu millət qatığın ağığınəna şübhə edir. Bu hadisələrlə bağlı 220 nəfər istintaqa ifadə verib, əgər onların biri deyibse ki, Ənvər Əliyev bunu eləməyib, onda mən sizin qarşınızda başımla cavab verərəm. Mənim kitabımı alın, oxuyun, orada hər şeyi yazmışam".

AMİP lideri Etibar Məmmədov isə bildirdi ki, 1988-ci il meydan hadisələrində xalqın içində olsa da, lider kimi 1989-cu ildən hərəkata qatılıb: "1988-ci il hadisələrində xalqın içində olmuşam, meydanı idarə edənlərin içində olmamışam. Meydan hərəkatı Azərbaycan Xalq Cəbhəsi yarandıqdan sonra, 1989-cu ilin əvvəlində siyasi hərəkata çevrildi. 1988-ci ilin meydan hərəkatı kütləvi olsa da yaxşı idarə olunmurdu, çünki onu idarə edən təşkilat yox idi. Bundan nəticə çıxarılan xalq sonra birləşmək qərarına gəldi və Azərbaycanda ilk siyasi təşkilat olan Xalq Cəbhəsi yarandı. 1989-cu ilin fevral ayında danışıqlar başladı, bütün qruplar birləşdi. Mart ayında Xalq Cəbhəsinin təşəbbüs qrupunun yaradılması elan olundu. İyun ayının 15-də isə təsis konfransı keçirildi və Xalq Cəbhəsi yarandı.

Mən AXCP-nin qurucularından, həm də ilk idarə heyətinin üzvlərindən biri olmuşam. 1989-cu il iyunun 29-da yeni meydan hərəkatı başladı. Yəni

18 günlük meydan hərəkatının liderləri kimlər olub?

"Hərəkatı tribunadan idarə edənlərdən başqa, meydanın içində də Hatəmi Tantəkin vardı..."

kütləvi mitinqlər keçirildi, daha sonra kütləvi tətilər baş tutdu. Bütün bunların nəticəsi olaraq 1989-cu il sentyabrın 15-də Azərbaycan Respublikasının dövlət suverenliyi haqqında qanun qəbul olundu. Bu zamandan etibarən Azərbaycan qanunları SSRİ qanunlarından üstün hesab olundu. Sonra SSRİ rəhbərliyi gördü ki, bu hərəkat çox böyüyür, inkişaf edir, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi rəsmiləşə bilər. Ona görə də növbəti ilin yanvar ayının 20-də Azərbaycana qoşun yeritdi".

Şahidlərin dedikləri ortaya bir detallı da çıxardı: Meydan hərəkatını başlandıqdan sonra Ənvər Əliyev olub. Prosesi tribunadan idarə edənlər əsasən Nəmət Pənahlı və Sabir Rüstəmxanlı olublar. Lakin hərəkatın tribunadan kənar, meydanın içindən idarəedilməsi faktı da olub. Bu prosesə də Məhəmməd Hatəmi Tantəkin rəhbərlik edib. 26 noyabrdan 27 noyabra keçən gecə isə Azadlıq meydanındakı kütləni tribunadan idarə edənlərlə aşağıdan idarə edənlər arasında mövqe ziddiyyətləri olub. Nə-

ticədə, Nəmət Pənahlı başda olmaqla, tribunadakı rəhbərlər meydanı tərk etdilər. Proseslərə rəhbərlik Hatəmi Tantəkinə keçib. Onlar bütün gecəni rus əsgərlərinin mühasirəsində meydana keçiriblər. Lakin 27 noyabr sabahı Şəkidən, Lənkərandan, Azərbaycanın digər bölgələrindən Bakıya axışan minlərlə insan əsgərlərinin mühasirəsini yarıb və proses yenidən təkan götürüb. **Həmin anları qəzetimizin baş redaktoru Rauf Arifoğlu belə xatırlayır:** "Gedənlər getdi, biz qaldıq. Hücüm gözləyirdik. Belə də olacaqdı. Lakin səhər tezdən xalq bir daha meydana axışdı. "Azneft" tərəfdən onminlərlə insan əsgərlərinin səddini yarıb və meydana axışdı, bizi qurtardı. İnsan selinin önündə, gənclərin çiyində Sovet İttifaqı qəhrəmanı, həm də Şəki sakini Əhmədliyə Cəbrayıl oğlu gəlirdi. Sinesini ordən və medallarla örtülmüşdü. Ruslar onun qarşısını kəsmədilər - həmin nöqtədə də sədd yarıldı və biz daha 9 gün meydana qaldıq. Bir neçə saat sonra Nəmət və digərləri də qayıtdılar..."

□ **Nərgiz LİFTİYEVA, "Yeni Müsavat"**

"Sanksiyalar Azərbaycan üçün ciddi problemlər yarada bilər"

Qabil Hüseynli: "Belə olarsa müxalifətdəki insanlar da bundan zərər çəkəcəklər"

Azərbaycan hakimiyyəti ilə Qərb dairələrinin münasibətlərindəki soyuqluq getdikcə daha çox özünü büruzə verir. Bir sıra beynəlxalq təşkilatlar, Qərb dövlətlərinin təmsilçilərinin bəyanatlarında Azərbaycana münasibətdə ritorika sərtləşir. Siyasi həbslərin və demokratiyanın pozulması əsas göstərilərək hətta Azərbaycana qarşı sanksiyalar tətbiq edilməsi təklifləri də ara-sıra səslənməkdədir.

Azərbaycan iqtidarı təbii ki, sanksiyalarla üzleşməyi istəmir. Müxalifət düşərgəsinin müəyyən hissəsindən verilən açıqlamalardan isə belə görünür ki, bir qism müxalifətçilər Qərbin sanksiyalarını arzulayırlar və düşünürlər ki, bu sanksiyalar Azərbaycanda demokratiyanın qurulmasına təkan verəcək, müxalifətin imkanlarını genişləndirəcək, hakimiyyəti isə zəiflədəcək.

Bu mövzuda fikirlərini bizimlə bölüşən politoloq Qabil Hüseynli isə hesab edir ki, sanksiyaların olacağı halda bundan müxalifətdəki insanların özləri də əziyyət çəkəcəklər: "Müxalifətdəki insanlar da Azərbaycan vətəndaşlarıdır. Azərbaycanın hansısa sanksiyalardan görecəyi zərəri onlar da öz həyatlarında hiss edəcəklər. Sanksiyalar Azərbaycan üçün ciddi problemlər yarada bilər. Lakin şəxsən mən Qərbin Azərbaycana hansısa ciddi sanksiyalar tətbiq edəcəyinə inanmıram. Çünki Qərb Azərbaycandan xeyli dərəcədə asılıdır. İndi Rusiyaya qarşı genişmiqyaslı sanksiya tətbiq edilir. Amma bu sanksiyalara əhali sevinmir, ona görə ki, sanksiyalar son nəticədə zərbəni əhalinin özünə vurur, maddi rifahına təsir edir. Bax, bu nöqtəyə nəzərdən Qərb əgər Azərbaycana qarşı sanksiyalar tətbiq edərsə, bu, Azərbaycanda insanların həyatında özünü mənfi şəkildə göstərə bilər. Eyni zamanda

Qərblə Azərbaycanın münasibətləri korlanar. Qərbin Azərbaycanla və Türkmənistanla bağlı böyük enerji planları var və bu planların həyata keçirilməsinə başlanılıb. Belə bir şəraitdə münasibətləri korlaya biləcək addımların atılması ilk növbədə Qərbin özünə zərər gətirəcək. Ona görə də güman etmirəm ki, Qərb Azərbaycana qarşı belə bir yol seçsin. Azərbaycan siyasi rəhbərliyi ilə Qərbin işi davam edəcək, vəziyyətdən hər iki tərəfi təmin edən çıxış yolu tapılacaq".

Azərbaycanda müxalifətin çox gərgin bir dövr yaşadığı qənaətində olduğunu söyləyən politoloq vurğuladı ki, müxalifət cəmiyyətdəki proseslərə təsir etmək imkanına malik deyil. Belə şəraitdə Azərbaycana, onun hakimiyyətinə sanksiyalar tətbiq ediləcəyinin də müxalifətin vəziyyətini ciddi şəkildə dəyişəcəyi inandırıcı deyil: "Yaxşı olar

Qabil Hüseynli

ki, müxalifət "sanksiyalar olsa hər şey yaxşılaşdır deyəcək" kimi düşüncələrdən, gözəllərdən əl çəksin. Müxalifət siyasi mübarizəsini aparmalıdır. Bunun üçün xaricdən Azərbaycana sanksiyaların tətbiq edilməsini gözləməməlidir. Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, Qərbin Azərbaycanı müxalif siyasi qüvvələri yarı yolda qoyması kimi təcrübə var. Odur ki, Qərbə, onun sanksiyalarına ümid etməyin vəziyyətdən çıxışın məqbul yolu olmadığını bilmək lazımdır".

□ **E.SEYİDAĞA**

Hərbi büdcəmiz və İrəvana müharibə xəbərdarlıqları artır

Ermənistanı aid hərbi vertolyotun Qarabağ səmasında vurulmasından sonra rəsmi İrəvanın hədə-qorxu bəyanatlarına Azərbaycanın cavabının daha da sərt olması diqqət çəkir. Cəmiyyət də Ermənistanın bu cür cəzalandırılmasından sonra bu cür sərt tədbirlərin davamını istəyir. Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin noyabrın 17-də yaydığı son bəyanat cəmiyyətin əhval-ruhiyyəsini tam olaraq özündə əks etdirir.

Bəyanatdan seçdiyimiz sətirlərə diqqət edək: "Müdafiə Nazirliyi rəsmi olaraq bildirir ki, düşmən tərəfi işğal edilmiş ərazilərdən qorxulu və dəhşətli çıxarılmasının vacibliyini anlamalı, erməni gəncləri ədalətsiz müharibədən çəkirdirək əbəb yere qırdırmamalıdır. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri düşmənin istənilən təxribatının qarşısını almağa qadirdir və hazırdır.

Nazirlik bəyan edir ki, düşmən tərəfi növbəti dəfə hər hansı bir hərbi əməliyyata əl atarsa, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin işğalçıları dərhal vuracağı zərbə hədsiz dərəcədə təsirli, məhvedici olacaq, külli miqdarda itkilər və dağıntılarla nəticələnəcək, uzun müddət onların yaddaşlarından silinməyəcək". Bu bəyanat düşməne ənənəvi atəşkəsə çağırışlardan və "lazım gələrsə..." tipli bəyanatlardan kəskin fərqlənir. "Dərhal vuracağı!" "zərbə hədsiz dərəcədə təsirli, məhvedici olacaq!", "külli miqdarda itkilər və dağıntılarla nəticələnəcək!", "uzun müddət onların yaddaşlarından silinməyəcək!" ifadələrinin hər birinin sonunda nida qoysaq, necə sərt səsləndiyini daha aydın görmək mümkündür. Bu siyasi-hərbi bəyanat Ermənistan rejimi üçün bəlkə də müharibə öncəsi son uyarı, son xəbərdarlıqdır.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri son 10 gündə genişmiqyaslı hərbi təlimləri davam etdirib və ordunun hərbi döyüş hazırlığını şəxsən müdafiə naziri Zakir Həsənov yoxlayıb. Yeri gəlmişkən, müdafiə naziri bu təlimlərin başa çatmasından dərhal sonra Azərbaycanın hərbi sahədə geniş əməkdaşlıq etdiyi Pakistana səfər edib. Nüvə dövləti olan Pakistan Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan ikinci ölkə (Türkiyədən sonra) kimi daima ölkəmizi dəstəkləyib və hərbi sahədə də cəmiyyət üçün açıqlanmayan ciddi əməkdaşlıq mövcuddur. Azərbaycanı Qarabağ məsələsində birmənalı

Azərbaycan böyük savaş hazırlığı işində - "Lazım" qapıda...

Ölkəmizin gələn il üçün hərbi büdcəsi 5 milyard dollar nəzərdə tutulub ki, bu da Ermənistanın ordu üçün ayırdığı xərclərdən 10 dəfə çoxdur; prezident İlham Əliyevin "özünü qəzəbli göstərən" Ermənistan rəhbərliyinə ciddi mesajlarının arxasında nə dayanır?

dəstəkləyən nüvə dövləti də yalnız Pakistandır. Rəsmi Pakistan könlüləri qeyri-rəsmi olaraq birinci Qarabağ savaşında iştirakçı olub və bu ölkənin ordusunun xüsusilə dağlıq ərazilərdə ciddi döyüş təcrübəsi var. Bunu, sadəcə, məlumat üçün qeyd etdik...

Hətta opponentlərinin də etiraf etdiyi kimi, Qarabağ məsələsində ardıcıl olaraq prinsipial mövqə tutan Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin də beynəlxalq qurumların və ATƏT-in həmsədr ölkələrinin çeynənmiş sülh çağırışları fonunda verdiyi açıqlamalar olduqca ilginçdir. Vertolyotun vurulmasından sonra prezidentin Ermənistanla təmas xəttində əsas hərbi birləşmələrindən olan Şəmkir korpusuna baş çəkəməsi, ordumuzun hər an döyüşə hazır olmasını bəyan etməsi, ordu komandanları ilə qapalı görüşü "özünü qazılı və qəzəbli göstərən" Ermənistan rəhbərliyinə həm də ciddi mesaj idi.

Prezident Qafqaz Xalqları Ali Dini Şurasının üzvləri ilə Bakıdakı görüşündə isə erməni vəhşiliyindən danışıraq Milli Qəhrəman Mübariz İbrahimovun şücaətini xatırladı: "Bir neçə il əvvəl bizim bir qəhrəman şəhid olub. O, təkbəşinə 10-dan çox işğalçıyı məhv edib. Özü də həlak olub. Aşkar ölümə gedib. Onun meyitini bir neçə ay qayıtmırdılar. Təsəvvür edərsiniz, bir neçə ay! Heç bir dində belə vəhşilik yoxdur. O, qəhrəmandır, öz torpağını müdafiə edirdi, öz torpağında həlak oldu. O, yad yerdə həlak olmayıb". Xatırladaq ki, prezidentlərin Soçi görüşündə də İlham Əliyev Mübariz İbrahimovdan danışan Serj Sərkis-

bu da Azərbaycanın gələn il üçün müəyyən etdiyi hərbi xərcləri Ermənistanın hərbi xərcləri ilə müqayisədə 10 dəfə artıması ölkənin siyasi rəhbərliyinin "müharibəyə hər an hazır" bəyanatlarının arxasında durduğunu, bunun sadəcə sözdə hədə olmadığı və Ermənistanı əzib keçəcək hərbi gücün daha da artırılacağına rəsmən təsdiqidir. Xüsusi olaraq onu da qeyd etmək lazımdır ki, Ermənistan da 2015-ci ilə ciddi hazırlaşır. Söhbət saxta soyqırımın 100-cü ildönümünə hazırlıqlardan ge-

bu da Azərbaycanın gələn il üçün müəyyən etdiyi hərbi xərcləri Ermənistanın hərbi xərcləri ilə müqayisədə 10 dəfə artıması ölkənin siyasi rəhbərliyinin "müharibəyə hər an hazır" bəyanatlarının arxasında durduğunu, bunun sadəcə sözdə hədə olmadığı və Ermənistanı əzib keçəcək hərbi gücün daha da artırılacağına rəsmən təsdiqidir. Xüsusi olaraq onu da qeyd etmək lazımdır ki, Ermənistan da 2015-ci ilə ciddi hazırlaşır. Söhbət saxta soyqırımın 100-cü ildönümünə hazırlıqlardan ge-

Milli Klençarlinin gedişi

Xalid KAZIMLI

2003 -cü ilin bu vaxtları idi. Növbəti prezident seçkisi böllə ssenari üzrə, saxtakarlıq və zorakılıqlarla keçirilmişdi, "Bizim Azərbaycan" blokunun, müxalifətin geniş spektrinin vahid namizədi İsa Qəmbərin komandasına daxil olan liderlər, eləcə də çoxsaylı tərəfdarlar həbs olunmuşdu. Məcburən ölkədən qaçanlar, ölkə daxilində gizlənənlər vardı. Düşərgəni bütünlükdə ümidsizlik bürümüşdü.

Biz - "Yeni Müsavat" qəzetinin kollektivi öz redaksiyamıza yaxın gedə bilmirdik, minalanmış sahə kimi şey idi, yaxın gedəni tutub polis bölmələrinə aparırdılar. Məcburiyyət üzündən "Azadlıq" qəzetinin Xaqani-33-dəki redaksiyasına yerləşmişdik, bizə ayrılmış 2-3 otaqda qəzet çıxarırdıq. O otaqlardan biri də "Məkan" qəzetinə aid idi, qəzetin baş redaktoru Səccəd Şərifov otağını da, kompüterini də bizə vermişdi.

Baş redaktorumuz Rauf Arifoğlu həbsdə idi, əməkdaşların əli-qolu işə yatmırdı, 3-4 nəfər bir gündə dayanıb mühacirətə getməyə dair söhbətlər edirdi, saat 12-də işə gəlib, iki saatdan sonra redaksiyadan ayrılmaq vardı. Bir sözlə, ümidlər puç olmuşdu, hər gün gələn həbs xəbərləri müxalifət düşərgəsində olduğu kimi, qəzetçilərdə də ruh düşgünlüyü yaradırdı, repressiyanın daha da güclənəcəyi, qəzetlərin bağlanacağı gözlənilirdi.

Belə günlərin birində Hikmət Hacıadə "Azadlıq" qəzetinin ikinci mərtəbəsində göründü və "Yeni Müsavat" əməkdaşlarının yığıldığı otağa daxil olaraq salamsız-kalamsız bəyan etdi: "Fso, uşaqlar, bu gündən buraların Panax Quseyni özüməm!"

Onun bu və sonrakı zarafatına güldük, atmosfer bir anda dəyişdi. Hikmət Hacıadə yarırs-yarı azərbaycanca danışaraq əməkdaşlarımızın ovqatını dəyişirdi, "həy şey yaxşı olacaq, vse budet xoroşo, əsas odur ki, ruhdan düşməyəsiz, bu demokratiya mücadiləsidir, dünən Panax Quseyni idi əsas mücahid, bu gün bizik" deyərək zarafat-yarıcdı söhbətlər elədi, lətifələr danışdı.

Getməzdən öncə o, böyük fransız yazıçısı Viktor Hüqonun məşhur əsərlərinin birində olan fəslə - Klençarlı haqqında hekayəti tapıb tərcümə etməyi və qəzetdə verməyi məsləhət gördü. Həmin hekayəti əməkdaşımız Rahib Kazımlı, deyəsən, Çingiz Sultansoydan tapıb, tərcümə etdi və bir-iki gün sonra onu qəzetimizdə dərc etdik.

Hüqonun həmin əsərində siyasi-hərbi mübarizəni uduzmuş yəqinçilərdən biri olan varlı-hallı Klençarlıdan, onun mübarizəsindən, məğlubiyyət acısı yaşamasından, ancaq təslim olmasından, şərə, irticaya boyun əyməməsindən, yeni hakimiyyətə satılmamasından, sınımmasından, dostlarından və ölkəsindən inciyərək uzaqlara getməsindən söhbət gəldi. Olduqca təsirli bir hekayət idi.

Hikmət Hacıadə bu hekayətin tərcüməsini və dərcini ona görə məsləhət gördü ki, repressiyaya məruz qalaraq depressiyada olan insanları görsünlər ki, demokratiya gedişi uzun yoldur, amma heç vaxt ruhdan düşmək olmaz, mübarizə yarımcıq saxlanılmamalıdır və hamı bilməlidir ki, ən acı məğlubiyyət təqdirində sifəti, əqidəni qorumaq mümkündür - ən azı satılmadan uzaqlara getməklə.

Dünən Hikmət Hacıadənin Müsavatdan istefa verməsi xəbəri yadıma məhz o Klençarlı söhbətini saldı.

İşə baxın, 11 il öncə hərbi-siyasi çevriliş edibmiş kimi hakimiyyətə yiyələnən, daha dəqiqi, onu əlindən verməyən rejimin əsdiriyi repressiya rüzgarı zamanı optimizmini itirməyən, hətta başqalarının ovqatını dəyişdirən, onları gələcəyə inam bəsləməyə çağıran Hikmət Hacıadə özü indi Klençarlı kimi hərəkət etdi.

Sentyabrın 27-də, Müsavatın qurultayının sonlarında, səslərin sayıldığı zaman Hikmət Hacıadənin tribunada etdiyi çıxışı xatırlayıram. Yeni optimizm dolu, zarafatlarla zəngin, cəsərtli, orijinal, heç kəsə bənzəməyən bir çıxış idi. Onun çıxışında partiyanın və ölkənin gələcəyinə inam vardı.

Ancaq üstündən 50 gün keçəndən sonra böyük intellekt sahibi, həm də olduqca səmimi insan olan Hikmət Hacıadə belə bir addım atdı. Bunun ciddi səbəbləri olmalıdır, ölkənin ən optimist siyasətçisi birdən-birə belə addım atmadı.

Yaxşı yol, Klençarlı, işlərin avand olsun, sən bu ölkənin ən görkəmli demokrati, ən azad və səmimi insanlarından birisən. Zamanında düz deyirdin, demokratiya gedişi uzun yoldur və onun haqqında 150 min yox, 150 milyon işarə yazsan da kifayət deyil. Demokratlıq həyat tərzidir.

Elman Fəttah Tofiq Yaqublunun mesajlarına cavab verdi

"Onun dəyərli fikirlərini qeyd alacağıq"

Müsəvat başqanının həbsdə olan müavini Tofiq Yaqublu Müsəvat və ümumilikdə müxalifət daxilindəki proseslərlə bağlı ciddi mesajlar verib. O, hər kəsi bir məqsəd, ideya ətrafında birləşməyə çağırıb.

Başqan müavini Müsəvatdakı narazılıqların sona yetməsinin və yeni rəhbərliyin narazı qüvvələrlə dialoqa getməsinin vacibliyini vurğulayıb. Bundan əlavə, o, Müsəvat və Milli Şura, AXCP arasında olan gərgin münasibətlərə də toxunaraq tərəfləri birliyə səsləyib.

T.Yaqublunun mesajları ilə bağlı Müsəvat başqanının digər müavini Elman Fəttahın mövqeyini öyrəndik.

İlk olaraq o, T.Yaqublunun Mərkəzi İcra Aparatının partiyayı idarə etməsi ilə bağlı səsləndirdiyi fikirlərə münasibət bildirdi: "Həzrətə partiyayı İsa Qəmbər idarə etmir. 27 sentyabrda seçilmiş başqan, Məclis və Divan idarə edir. Mərkəzi İcra Aparatının mövcudluğu barədə nizamnamədə müddəa olmaması fikri primitiv məsələdir. Bu nizamnamənin başqana verdiyi səlahiyyətlərə aiddir. İcra Aparatı başqan tərəfindən yaradılıb, əsasnaməsi Məclis tərəfindən təsdiq olunub".

E. Fəttah fraksiya məsələsinə də toxundu: "Fraksiya tamamilə fərqli məsələdir. Bu, kollektiv bir strukturdur. Partiyanın kollektiv strukturlarına paralellik təşkil edir. Bu isə Məclisin alternativini kimi çıxış etmək məcburiyyəti yaradır. Nizamnamədə bunlar yaddan çıxmış yox, nəzərdə tutulmamış kimi qəbul edilir. Fraksiya partiyanın ideoloji xəttinə zidd qrupun yarada biləcəyi birlikdir. Tarixə nəzərə salsaq, bolşevik və menşevikləri misal göstərmək olar. Müsəvatın oturuşmuş ideoloji xətti var. Bu xətt 1936-cı ildə qəbul edilmiş proqrama əsasən müəyyən edilib. Həmçinin Müsəvatın digər partiyalarla birləşməmək kimi müdəəsi var. Burada məqsəd partiyanın bütövlüyünü qorumaqdır. Çünki tarixdə bir dəfə belə hadisə yaşanıb. 30 il bunun acısı çəkilib. Rəsulzadənin bununla bağlı əsəri var. Azərbaycan cəmiyyətinin mütləq əksəriyyətinin qəbul etdiyi bir sistem var. Bu baxımdan fraksiyaçılıq qəbul edilmir. Tofiq bəyin bu məsələyə toxunması özünün qeyd etdiyi kimi, məlumatsızlıqdan irəli gəlir. O, Müsəvat başqanının müavini və Divan üzvüdür. Onun fikirləri bizə yazılı şəkildə gəlməyib. Mətbuatdan oxumuşuq. Onun dəyərli fikirlərini qeyd alacağıq".

T.Yaqublunun narazılıqlarla bağlı söylədiklərinə Müsəvat funksioneri belə cavab verdi: "Müsəvat rəhbərliyi dəfələrlə narazıları görüşə dəvət edib. Hər bir narazı üzvlə istənilən an görüşməyə, dinləməyə və istədiklərini təmin etməyə hazırıq. Tofiq bəyin qarşıdan gələn parlament seçkiləri ilə bağlı fikirlərinə gəlcə, düşünürəm ki, Müsəvatın gələcəyi barədə pessimist danışmaq tələskənlikdir. Çünki partiyanın hazırkı durumu bunu deməyə əsas vermir. 2015-ci ilə bağlı konkret planlarımız var. Bunlar noyabrın 23-də keçiriləcək ümumrespublika müşavirəsində müzakirə ediləcək. Bu seçkilərdə partiya olaraq, əvvəllər qazandığımız uğurları təkrar etməyə çalışacağıq".

E. Fəttah T. Yaqublunun Müsəvat və Milli Şura, AXCP arasında olan gərgin münasibətlərlə bağlı fikirlərinə də münasibət bildirdi: "Deməkdir ki, Tofiq bəy Müsəvatın Milli Şuranın mitinqi ilə bağlı hərəkatını pisləyib. Çünki biz Milli Şuranın 12 oktyabr və 9 noyabr mitinqlərində iştirak etmişik. Rəhbərliyin ikinci mitinqə qatılmaması sırf zona müşavirələri ilə əlaqədar olub. Amma üzvlərimizin əksəriyyəti bu mitinqdə iştirak edib. Biz daim Milli Şura ilə yaxın əlaqələr qurmağa çalışırıq. Bütün qüvvələrlə həmçin. Hər bir siyasi qurumla seçki dairələri məsələsində razılığa gəlmək mümkündür. Bu çox asan məsələdir. Müsəvatın konsepsiyası bundan ibarətdir ki, istənilən şanslı namizədi dəstəkləmək vacibdir. Bu parlament seçkilərində partiyamız öz namizədlərini irəli sürəcək. Əgər Müsəvatın namizədi digərlərindən şanslı olacaqsa, danışıqlar aparılacaq. Yox əksinə, digər şanslı iddiaçılar olarsa, öz namizədimizi razı salmağa çalışacağıq. Məsələyə yanaşmamız bu şəkildə olacaq".

□ Cavanşir ABBASLI

Müsəvat Divanının Səxavət Əlisoyu partiyadan xaric etməsindən sonra Məclis üzvü Hikmət Hacızadə də partiyadan istefa verib. Hacızadə istefasını facebook səhifəsində qısa bəyanatla bildirib.

Bəyanatda deyilir: "Müsəvat Partiyasının Təşkilat Şöbəsinə Hikmət Hacızadədən İSTEFA ƏRİZƏSİ. Yazıb sizə bildirim ki, partiyamızda söz azadlığının kobud və birtərəfli pozulmasına və fərqli fikrə düzünsüzlük kampaniyasına etiraz olaraq Müsəvat Partiyasının üzvlüyündən istefa verirəm. Partiyada qalan qəlbən azad və fədakar insanlara mübarizələrində uğurlar arzulayıram. Bu andan qarantılıqlarla mübarizəmi təkbəşinə davam edəcəm. Saygılarla".

İstefasından sonra hafta.az-a açıqlamasında isə o, hökumətdən işləmək üçün təklif gözlədiyini dolayısı ilə bildirib: "Universitetdə işləmək kimi bir təklif olsaydı, yaxşı olardı. Mən Müsəvatda işləmədim ki, işdən də çıxam. Bu mənim partiya və siyasi baxış mənsubiyyətimə əks etdirən qurumla əməkdaşlığım idi. Məsələn, bundan sonra ali təhsil müəssisələrində dərs demək kimi bir iş olsaydı, yaxşı olardı". **Hacızadə istefadan sonrakı fəaliyyətinə də aydınlıq gətirib:** "Siyasi fəaliyyətim necə var, elə də qalacaq. Demokratiya, demokratik maarifləndirmə, demokratik mübarizə fəaliyyətlərim yenə əvvəlki qayda-da davam edəcək".

Müsəvat başqanı Arif Hacılı isə Əlisoyun partiya üzvlüyündən xaric edilməsi və ardınca Əlövsət Talışxanlı ilə Hikmət Hacızadənin istefa verməsinə münasibət bildirdi. "Yeni Müsəvat" a açıqlamasında o, bunları deyib: "Demokratiya həm də qanunun aliliyi deməkdir. Biz Müsəvat Partiyasının hər bir üzvünün mövqələrinə hörmətə yanaşır, seçkilərdə azlıqda qalanların da fikirlərini dinləyirik. Amma Müsəvatın qəbul etdiyi ümumi qərarları, partiyanın seçkiləri orqanlarının qərarlarını tanıtmamaq, onun qurultayının, Məclisinin, Divanının qəbul etdiyi qərarları nəzərə almamaq, partiya strukturlarının vəfatına məhəl qoymamaq partiyanın nizamnaməsi ilə bir araya sığmır. Ona görə biz bu məsələləri müzakirə edərək müəyyən qərarlar qəbul etmişik. Hesab edirəm ki, bundan sonra da demokratik prinsiplərə tam şəkildə əməl olunacaq, Müsəvat Partiyası Nizamnaməsinə uyğun olaraq hər kəsin öz fikirlərini azad şəkildə ifadə etməsinə şərait yaradılacaq, plüralizm şəraiti qorunacaq və qanunun aliliyi prinsipi əsas götürülərək partiyanın strukturları nizamnaməyə uyğun olaraq öz fəaliyyətini davam etdirəcək. Partiyadan istefa verən şəxslərə gəldikdə isə indi də bu fikrimi təkrar edirəm ki, hər bir partiya üzvü bizim üçün əzizdir. Ancaq o adamlar kifayət qədər yetkin, uzun müddət siyasətlə məşğul olmuş şəxslərdir və yəqin ki, belə qərarlar verərkən əvvəlcədən öz qərarlarının üzərində etibarlı düşünülüb".

A.Hacılı YAP-çı deputat Siyavuş Novruzovun Müsəvatdakı narazılıqları müdafiə etməsinə və "ya qurultay keçirilməlidir, ya da yeni Müsəvat Partiyası yaradılacaq" bəyanatına isə belə münasibət bildirdi: "Müsəvat Partiyası onun seçkiləri orqanlarının qəbul etdiyi qərarlar əsasında idarə olunur. Partiyada qərarların qəbulunda kənardan sifarişlərin rolu ola bilməz. Siyavuş Novruzovun bu məsələlərdə fəaliyyət göstərməsi, sadəcə, ab-surdur, həm də siyasi davranış baxımından etik olmayan davranışdır. Müsəvat Partiyasında Siyavuş Novruzovun sifarişini yerinə yetirən ayrı-ayrı adamlar ola bilər, amma partiyanın Siyavuş Novruzovun sifarişi ilə idarə

dayandırmağa cəhd etsə də, özü onun ən böyük qurbanı oldu: "İtirən Müsəvat oldu. Bu, çox ağır itkidir. Hələ zaman-zaman bu itkinin ağrısını yaşayanda onun miqyasını dərk edəcəyik və onda Hikmət Hacızadənin yerini də görəəcəyik. Hikmət Hacı-

Məclis üzvü Mustafa Hacıbəyli bildirib ki, Səxavət Əlisoy Müsəvatda milli ayrı-seçkilik salmaq cəhdindən tutmuş, təhqir və böhtnadək hər yola əl atıb: "Müsəvatdan son 22 ildə onlarla adam çıxarılıb. Vaqif Səmədoğlu, Vidadi Mahmudlu, Şirzad Əy-

yub kimi adamlar Müsəvatın xəttinə zidd getdiklərinə görə partiyadan çıxarılıblar. Bu, diktaturaya səbəb olmayıb. Biz 22 ildir müqəddəs əməl uğrunda vuruşuruq. Yolumuz davam edəcəyik. Hikmət bəyə isə öz işlərində uğurlar arzulayıram".

Arif Hacılı istefalardan və sonrakı addımlardan danışdı

"Baş verənlərin İsa Qəmbərə aid edilməsinin heç bir əsası yoxdur..."

Arif Hacılı

Sərdar Cəlalov

olunması qeyri-mümkündür".

Müsəvatdan xaric edilmələrin İsa Qəmbərin göstərişi ilə həyata keçirildiyi barədə ittiham partiyası başqanının reaksiyası belə oldu: "Hesab edirəm ki, partiya üzvlərinin davranışları ilə əlaqədar müzakirələrin İsa Qəmbərə aid edilməsinin heç bir əsası yoxdur. Çünki bu qərarlar partiyanın müxtəlif strukturlarında, rayon təşkilatlarında, MNTK-da və Divanda verilir. İsa Qəmbər bu qurumların heç birinin üzvü deyil".

"Qubad İbadoğlu və Vurğun Əyyubun da dinləmək üçün Divana dəvət olunması gözlənilir" sualına A.Hacılı belə cavab verdi: "Müsəvat Partiyasının strukturlarında yığıncalar açıq keçirilir. Kimin hansı iddiası, iradəsi, təklifi varsa, Müsəvat başqanı olaraq mənə, partiyanın Divanına, Məclisinə bildirmək hüququna malikdir. Narazılara qaldıqda isə Müsəvatda seçkilərin

zadə çox nadir şəxsiyyətdir, xoşbəxtlikdən o, Müsəvatın pəyinə düşmüşdü. Müsəvatı onsuz təsəvvür etmək bizlərə və sayı on minlərlə olan fədakar, sadəqətli müsəvatçılara çətin olsa da, əminlik ki, o, harada olmasından asılı olmayaraq demokratiya, Azərbaycan əməli uğrunda mübarizəsini davam etdirəcək".

Q. İbadoğlu tezliklə Müsəvatda ədalətin bərpa olunacağına inandığını vurğulayıb: "Yeter bəylər və xanımlar, nəticə çıxarın, sonra gec olacaq, ən azı növbəti dəyərlərimizi itirməmək üçün qisasçılıq və intiqam hissindən kənar, soyuq başla qərarlar verin və elə mühitə yaradın ki, partiya əvvəlki axarı ilə yoluna davam etsin. Unutmayın ki, bu yol yalnız partiyadaxili demokratiyadan, birlik və həmrəylikdən keçir".

Müsəvatın sabiq üzvü Səxavət Əlisoy isə partiyanın rəhbərliyinə qarşı ittihamlarını artıq təhqir müstəvisinə keçirib. O, face-

book səhifəsində yazıb: "Plan üzrə məni və Əlövsət Talışxanlı "ağsaqlının" məsləhəti ilə partiyadan kənarlaşdırılmalı, sonra da digər narazıları qorxutmaq üçün Vurğun Əyyubu və Qubad İbadoğlunu cəzalandırılmalı idi oyucaq başqan. Hikmət bəyin iki gün əvvəlki açıqlaması gerizəkəllili taktikani dəyişdirməyə vadar etdi. Məni partiyadan xaric edib, Əlövsət bəyə töhmət elan etdilər. Və bununla hesab etdilər ki, Hikmət bəyi fikrindən döndərərler..."

Müsəvat başqanının müavini Səxavət Soltanlı isə H.Hacızadənin istefa qərarının səhv olduğunu bildirdi: "Hikmət bəy getməkdə səhv edib. Getmək üçün göstərdiyi səbəb isə kökündən yanlışdır".

S.Cəlalovun fikrincə, uzun zamandır ki, müxalifətdə mübarizə aparın insanlar yorulub və hər hansı yolla uzaqlaşmağa meyllidirlər: "İstefaların kökü də bununla bağlıdır. Belə bir şəraitdə müxalifət adını daşımaq əlavə bir yükür. Bəziləri bu yükəndən xilas olmaq üçün bəhanə axtarıb. Onu da getməkdə tapırıq... Qubad İbadoğlunu, Vurğun Əyyubu Müsəvatdan getmiş adamlar kimi qiymətləndirirəm, ərizələrini nə vaxt yazacaqlar, yazmayacaqlar, bu, fərq

etmir. Bu gün bu insanlar və adını çəkmədiyimiz digər insanlar haqlı və haqsız olmağından asılı olmayaraq, partiyanın nüfuzuna zərbə vuran fikirlər deyirlərsə, ictimaiyyətdə partiya ətrafında qeyri-sağlam atmosfer yaradırlarsa, mən onları Müsəvatda olan adamlar hesab etmərəm".

Müsəvat Məclisinin üzvü A.Yaqubluya görə isə Müsəvatdan istefalardan bunca narahat olmağa dəyməz: "Müsəvatdan vaxtilə çox adam gedib, həm Hikmət bəy qədər dəyərli, həm də partiya işində Hikmət bəyden qat-qat fəal olanlar. Amma Müsəvatda mübarizəsini davam etdirib. Çünki gədənər tərk etdikləri yeri özləriylə apara bilmirlər".

□ Etibar SEYİDAĞA

Sərdar Cəlalov: "Hikmət Hacızadə və başqalarının addımları Müsəvat, müxalifətə və bütövlükdə demokratiyaya zərbə vurur..."

nəticələrindən narazı qalan adamların davranışları, ümumiyyətlə, müzakirə olunmur və müzakirə oluna da bilməz. Çünki Müsəvat Partiyasının Nizamnaməsinə görə, partiyanın qəbul etdiyi qərarların əleyhinə təbliğat aparmaq nizamnamə pozuntusu sayılır. Yalnız bir neçə partiya üzvü partiya nizamnaməsini və partiya proqramını kobud surətdə dəfələrlə pozduğu üçün onlar barədə müəyyən intizam tədbirləri görüldü. Ümid edirəm ki, partiya üzvləri müvafiq partiya strukturlarının qəbul etdiyi qərarları anlaşıqlı qarşılayacaqlar".

Başqanlığa sabiq namizəd Qubad İbadoğlu isə APA-ya deyib ki, Hikmət Hacızadə Müsəvatda başlayan repressiyaları

Noyabrın 18-də Milli Məclis "Azərbaycan Respublikasının 2015-ci ilin dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsinin müzakirəsinə başladı. Spiker Oqtay Əsədovun sədrliyi ilə keçirilən müzakirələrin ilk günündə baş nazir Artur Rəsizadənin başçılığı ilə hökumət üzvləri iştirak edirdi.

Üç gün davam edəcək büdcə müzakirələrinin ilk iclasında çıxış edən spiker bildirdi ki, Azərbaycan son 10 ildən artıqdır inkişaf edən ölkələr sırasında qabaqcıl yerlərdən birini tutur: "Ölkənin iqtisadi həyatında baş verən müsbət keyfiyyət dəyişiklikləri gələcək ilin büdcə zərflərində öz əksini tapıb. Bu ilin 9 ayının nəticələrinə görə, bütövlükdə ölkə iqtisadiyyatında 2,3 faiz artım əldə olunub". Spikerin sözlərinə görə, Azərbaycan son 10 ildə ki, inkişaf edən ölkələr sırasında qabaqcıl yerlərdən birini tutub.

"Bəzi dövlətlərdə səriştəli rəhbərlik yoxdur. Yaxşı lideri olmayan dövlətin sonu yoxdur". Bunu isə Milli Məclisin İqtisadi siyasət komitəsinin sədri Ziyad Səmədzadə dedi. Komitə sədri bildirdi ki, bu layihədə iqtisadi-sosial məsələlərin, ölkədə iqtisadi gəlirlərin iqtisadi tənzimlənməsinin bütün müddəaları ətraflı əks olunub. Z.Səmədzadənin sözlərinə görə, qloballaşma prosesində Azərbaycanın maliyyə sabitliyinin qorunması artıq ənənə halını alıb: "2015-ci ildə büdcə gəlirlərinin 1 milyard manat artırılması nəzərdə tutulub. Qeyri-neft sektorunun gəlirləri 2013-2014-cü ilin gəlirlərindən 1,5 dəfə çoxdur".

Z.Səmədzadə bildirdi ki, 2015-ci ilin dövlət büdcəsində neftin qiyməti 90 dollar müəyyən edilib. Dünya bazarlarında isə qiymət 75-80 dollara enə bilər. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan dünya bazarlarında neftin qiymətinə müdaxilə edə bilməz: "Yeni neftin qiyməti proqnozlaşdırılan həddən aşağı olarsa, Azərbaycana 2 milyard dollar ziyan dəyə bilər. Bu, dünya siyasətidir və bizim ona müdaxiləmiz qeyri-mümkündür. Ancaq buna baxmayaraq, Azərbaycanda heç bir sosial proqram yarımçıq qalmayacaq".

Maliyyə naziri Samir Şerifov isə bildirdi ki, 2015-ci ilin dövlət büdcəsinin gəlirləri ümumi daxili məhsulun 35,5 faiz həcmində olmaqla nominal ifadədə 19 milyard 438 milyon manat, dövlət büdcəsinin xərcləri isə ümumi daxili məhsulun 35,3 faizini təşkil etməklə 21 milyard 100 milyon manat proqnozlaşdırılır. Dövlət büdcəsinin gəlirləri 2014-cü ilin proqnozu ilə müqayisədə 1 milyard 54 milyon manat və ya 5,7 faiz çoxdur. Büdcə xərcləri isə bu ilin proqnozları ilə müqayisədə 1 milyard 37 milyon manat və yaxud 5,2 faiz artıqdır. Nazir qeyd etdi ki, büdcənin gəlirlər hissəsinin yarımçıq çoxu Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) hesabına təmin ediləcək: "Gələcək il fondun dövlət büdcəsinə 10 milyard 388 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulur. Bundan başqa, Vergilər Nazirliyinin xətti ilə dövlət büdcəsinə 7 milyard 112 milyon manat, Dövlət Gömrük Komitəsinin xətti ilə natural ifa-

Parlamentdə büdcə müzakirələri başladı; deputatlardan hökumətə konkret suallar

İqbal Ağazadə: "168 manatla müəllim necə yaşasın?"

Ziyafət Əsgərov Zahid Oruca "nə edirsiniz-edin, hələ ölməyə tələsməyin" dedi

dədə 1 milyard 590 milyon manat daxilolma proqnozlaşdırılır".

Layihədə dövlət büdcəsinin kəsinin 1 milyard 662 milyon manat nəzərdə tutulduğunu deyən S.Şerifov vurğuladı ki, Azərbaycanda gələcək ilin dövlət büdcəsindən əlavə ayrılan maliyyə vəsaitinin məbləği 21,8 faiz artırılacaq: "2015-ci ilin dövlət və icmal büdcələrinin layihəsində elm xərclərinə 142 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulur. Bu, 2013-cü ilə müqayisədə 21,8 faiz çoxdur. Həmin xərclər fundamental elmi tədqiqatların və dövlət təşkilatlarında mövcud olan elmi tədqiqat müəssisələrinin təməlinə həyata keçirilən elmi işlərin maliyyələşdirilməsinə yönəldəcək". S.Şerifovun sözlərinə görə, neftin qiyməti 60 dollara düşsə belə, hər hansı təhlükəli ssenari yaşanmayacaq. Nazirin dediyinə görə, 2015-ci il üçün Dövlət Neft Fondunun xərcləri cari ilə müqayisədə 9 faiz çox, yeni 12 milyard manatdan artıqdır. Nazir qeyd etdi ki, gələcək üçün ipoteka fonduna 50 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulub ki, bu da cari ilə müqayisədə 10 milyon artıqdır. Gələcək üçün neft gəlirləri 12 milyard 500 milyon, icmal büdcə 25 milyard, Naxçıvan Muxtar Respublikasının gəlirləri isə 367 milyon manat nəzərdə tutulub.

"Azərbaycanın dünyanın ən rəqabətli 40 ölkəsi içərisində yer alması iqtisadiyyatın inkişafının göstəricisidir". Bunu isə iqtisadi inkişaf nazirinin müavini Sevinc Həsənova söylədi. Beynəlxalq Valyuta Fondunun son hesabatına istinad edən nazir müavini bildirdi ki, inkişaf etməkdə olan ölkələr üzrə artım tempi 5 faiz təşkil

edəcək: "Bu proqnozların reallaşmasında bir sıra risklərin olması gözlənilir. Bura Avrozonadakı inflyasiya, borcların və işsizliyin aşağı düşməsi daxil olacaq. İnkişaf etməkdə olan ölkələr üzrə əsas risk kimi Çində iqtisadiyyatın zəifləməsi, kapitalın axını, Ukraynadakı vəziyyət göstərilir. Dünya iqtisadiyyatında risklər nəzərə alınaraq, Azərbaycanın orta müddət üçün makroiqtisadi sabitliyi və dayanıqlığı davam edəcək. Növbəti il üçün manatın məzənnəsi sabit olacaq və inflyasiya 2,3 faiz olacaq".

Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin sədri Elman Rüstəmov bildirdi ki, mürəkkəb qlobal mühitə baxmayaraq, ölkənin xarici iqtisadi mövqeyi hələ də əlverişlidir: "Azərbaycanın ixracı öz idxalını 2,7 dəfə üstələyib. 2014-cü ilin 9 ayında strateji valyuta ehtiyatları 3,5 milyard artaraq təxminən 54 milyard dollara çatıb. Əgər Azərbaycan iqtisadiyyatı 3 il heç nə ixrac etməsə, bu, ölkəmizi idxalla təmin edəcək. Ölkəmizin strateji ehtiyatlarının ümumi daxili məhsula olan nisbəti 70 faizdir. Bu göstəriciyə görə Azərbaycan dünyada 20 ölkədən biridir". O, bu dövr ərzində Mərkəzi Bankda valyuta ehtiyatlarının da 6 faizdən çox artığını qeyd etdi: "Bu gün bu rəqəm 15 milyard dollara yaxındır".

Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov da büdcə ilə bağlı fikirlərini açıqladı.

Daha sonra müzakirələr başladı.

Deputat Azay Quliyev QHT-lərə ayrılan vəsaitlə bağlı təkliflərini qatdı. A.Quliyev QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurasına ayrılan vəsaitin az olduğu-

İqbal Ağazadə

nu və bu vəsaitin 10 milyona çatdırılmasını təklif etdi. Həmçinin evdə fərdi təhsillə məşğul olan müəllimlərin emək haqqına əlavə edilən 50 faizlik artımın ödənilməsinə istədi. A.Quliyev seçildiyi Şirvan şəhər sakinlərinin su, məktəb, lift problemlərini də qaldıraraq onları həllini xahiş etdi. O.Əsədov A.Quliyevin QHT-lərin maliyyəsinin artırılması ilə bağlı təklifinə dəstək verdi. Spiker maliyyə nazirinə müraciətlə məsələnin diqqətdə saxlanılmasını xahiş etdi.

Deputat İqbal Ağazadə dövlətin ayırdığı vəsait hesabına gənclər şəhərciyinin tikilməsini təklif etdi: "Bu yolla həm gənclər evsizlik problemini həll edəcək, həm də dövlət qazanacaq. Nəticədə aylıq 160 manat kirayə haqqı ödəməklə gənclər 25 il ərzində mənzilə sahib olacaq". **Deputat bank sektoru ilə bağlı danışarkən dedi ki, ölkədə əhəlinin az qala 80 faizi banklara borcludur:** "Realıq budur ki, məcburiyyət olduğu kimi banklar fantastik dərəcədə kredit faizlərini qaldırır. Milli Bank dövlətin pulunu 3 faizlə banklara verir, banklar isə 22, 24, 26 faiz, bəzən isə 50-60, hətta ilin sonunda isə 80 faizə qalxır. Dünyanın heç bir yerində bu qədər yüksək bank kredit faizləri yoxdur".

İ.Ağazadə dövlət orqanlarında çalışmaq üçün test imtahanı verənlərə bağlı yaş sənizinin 30 yaş müəyyənəndirilməsi ilə bağlı sual etdi: "Vətəndaş niyə 45 yaş olanda dövlət orqanlarına sənəd verə bilməz?

Məgər biz onu yarışa göndərik?" **Deputat müəllimlərin və həkimlərin vəziyyətindən danışdı və konkret suallarını verdi:** "Bir "stavka"nın haqqı 168 manatdır. 168 manatla bir müəllim necə yaşasın, hörmətli müəllimlərin vəziyyətinin yaxşılaşması üçün TQDK-ya müəllim biliyinin qiymətləndirilməsi səlahiyyəti verilsin. Kəndli şəkildə biliyin qiymətləndirilməsi testindən keçən müəllimlərə bir neçə dəfə artıq maaş, yaxud qüsursuz çalışanlara mənzil, ya ipoteka verilməlidir".

Z.Oruc hökuməti dövlət qulluğuna qəbulla məşğul olan qurumu ləğv etməyə çağırırdı. Deputat ləğv etməyə çağırırdı ki, 45 min imtahan verən insanın 41 mini işə qəbul olunmayıb. Deputat bu qurumun vətəndaşları ikinci mərhələdə şikəst etməklə məşğul olduğunu qeyd etdi. Deputat E.Rüstəmovu ev-

ki, çox təəssüf ki, müəllimlərin durumu dəyişmədi: "Xüsusilə də nəzərə almalıyıq ki, 2015-ci il seçki ilidir. Mən təklif edirəm ki, müəllimlərin vəziyyətinin yaxşılaşması üçün TQDK-ya müəllim biliyinin qiymətləndirilməsi səlahiyyəti verilsin. Kəndli şəkildə biliyin qiymətləndirilməsi testindən keçən müəllimlərə bir neçə dəfə artıq maaş, yaxud qüsursuz çalışanlara mənzil, ya ipoteka verilməlidir".

Z.Oruc hökuməti dövlət qulluğuna qəbulla məşğul olan qurumu ləğv etməyə çağırırdı. Deputat ləğv etməyə çağırırdı ki, 45 min imtahan verən insanın 41 mini işə qəbul olunmayıb. Deputat bu qurumun vətəndaşları ikinci mərhələdə şikəst etməklə məşğul olduğunu qeyd etdi. Deputat E.Rüstəmovu ev-

ləri dağıdan 35-40 faizlik kredit siyasətini nəhayət dəyişməyə və heç olmasa dövlət qulluqçularının siqortasına keçməyə çağırırdı: "Biz siqortalanıq, 64 min manatlıq. Ancaq o pul qalır naməlum fondada. Biz ölməliyik ki, o pulu alağ". Bu zaman iclas sədrlik edən 1-ci müavin Ziyafət Əsgərov "nə edirsiniz-edin, hələ ölməyə tələsməyin, Zahid müəllim" deyərək replika verdi.

Deputat Əli Məsimli 2015-ci il büdcəsinin risklərinin daha az olduğunu bildirdi: "Hökumət gələcək üçün götürdüyü sosial öhdəlikləri yerinə yetirə biləcək". Ə.Məsimli Şəkinin 117 min əhəlinin problemlərindən bəhs edən məsələlərə diqqət çəkib indiyədək nə səbəbə qazlaşmanın aparılmamasının səbəblərinə cavab istədi. Deputat ipoteka üçün ayrılan 50 milyon evə ehtiyacı olanların 5 faizinin probleminin həlli demək olduğunu vurğuladı.

Deputat Astan Şahverdiyev maliyyə nazirinə hazırladığı büdcə layihəsini "dissertasiya işi" nə bənzətdi.

Deputat Qüdrət Həsənquliyev ölkədə sosial müdafiəyə ehtiyacı olan ailələr, məcburi köçkünlər və şəhid ailələrinin əsas problemlərindən danışdı, hökumətə səsəndi: "Amma təəssüf ki, gələcək üçün büdcədə cəmi 327 milyon manat vəsait ayrılıb. Belə getsə, uzun illər biz onları normal mənzillə təmin edə bilməyəcəyik. Həmçinin əlillərin mənzillə təminatı üçün 17 milyon vəsait nəzərdə tutulub ki, bununla da heç 5 il də onların mənzil təminatını həll etmək mümkün olmayacaq". Q.Həsənquliyev Naxçıvanın problemlərindən də danışdı. Deputat dedi ki, Ordubadın yolu sovet dövründə çəkilib, ölkə əhəlinin 5 faizi yaşayan Naxçıvana 0,5 faiz maliyyə ayrılır: "Naxçıvanın blokadada olduğunu nəzərə alıb ora investisiya artırılmalıdır ki, əhali köçməsin".

Müzakirələr bu gün davam etdiriləcək.

Deputat Zahid Oruc dedi ki, hökumətin üzərinə düşən ən mühüm vəzifələrdən biri xırda və orta sahibkarlığa dəstək verilməsidir. Əgər bu gün Azərbaycanda minlərlə şirkət və kampaniyalar Avropa məhsulunu Rusiyaya vermək istəsə, hökumət buna yardımçı olmalıdır. Z.Oruc dedi

Milli Məclis üzvü Kamile Əliyeva Katex çayı üzərində körpü tikilməsi üçün müraciət etdi.

Deputat Zahid Oruc dedi ki, hökumətin üzərinə düşən ən mühüm vəzifələrdən biri xırda və orta sahibkarlığa dəstək verilməsidir. Əgər bu gün Azərbaycanda minlərlə şirkət və kampaniyalar Avropa məhsulunu Rusiyaya vermək istəsə, hökumət buna yardımçı olmalıdır. Z.Oruc dedi

□ **EİŞAD PAŞASOY**

Artur Rasizadə kometi

Zamin HACI
zaminhaci@mail.ru

Avropalılar fəxr edirlər ki, Çıruy-mov-Gerasimenko kometasının üstün aparat endiriblər. Guya böyük iş olubdur. Biz istəsek o kometdən neçə dənəsinə tutub götürüb Aeroport trasına buraxarıq. Sən ondan danış ki, dünən deputatxana arazisində Artur Rasizadəni görüşlər! Azərbaycan Respublikasının baş nazirini! Sən öl vurmuram, səni istəmənlər ölsün, and olsun şeyxin ehsan restoranlarındakı menyudakı plovun qarasına, gərəkəndən Artur müəllim durub deputatxanaya gedibdir.

Möcüzə budur. Dərhal CNN, BBC, "Əl Cəzi-rə" bu xəbəri mənsət elədilər. Bəs necə, Azərbaycan da dövlət məmurları, nazirlər-zadları ecinnələr, quluyanlar, qar adamları kimi varlıqlardır, hələm-hələm insan içinə çıxmazlar. Kim küçədə-bacada canlı məmur görsə gərək yançağından çimdik qopartsın (*mümkün olsa memuru da çimdikləsin*), bu zaman niyyəti həyata keçir. Əgər naziri qəfildən "bismillah" deyib tutsan, yaxasına sancaq taxıb aparıb qapında işlətsən bu da dini əqidəmizə görə xoşdur, Allah-təalanın buyurduğu hikmətlərdəndir.

İndi sən təsəvvür elə, bərbəşə bu gözəgörünməz, qurban olduğumuz varlıqları böyüyü, baş naziri durub deputatların arasına gəlibdir! Məclisxanəni necə həyəcan bürüyübə bir neçə deputat qəşş ələyib bayaq ölmüsən, bildir ölmüsən - özündən gedibdir. Bihişədən verib ayıldılar. Bir neçə deputat baş nazirə səliqi foto çəkdirmək istəyəndə düzülmez basabas nəticəsində cəhənnəmə vəsil olmuşdur. Bəzi deputatxana müxbirləri eyvandan baxaraq Artur müəllimi gördükləri anda sürüşüb təpəsi üstə salona deyiblər, elə ordaca canları çıxıb, insan tələfatı yoxdur, 3 jurnalist ölüb.

Bəs Artur müəllim, sabirabadlılar demişken, "nəşə" oraya gəlibdir? Xeyirdirmi? Bəlkə firəng köpəyüşü komet minədə göyün damını-zadını qopardılar, ordan asteroid qırıntıları gəlib uca millətimize başına düşəcəkdir? Bəlkə zəlzələ olacaq, təzədən Aşqabad batacaq? Yoxsa ebola xəstəliyi parlamente ayaq basıbdır? Nə biləsən... Amma son anda aldığımız, dəhşətli dərəcədə qorxaq olduğu üçün adını gizlədən etibarməmmədovlu qaayın xəbərini görə, Artur müəllim deputatxanaya... dövlət büdcəsinin müzakirəsi üçün gəlibmiş.

Vay-vay... Deyirəm gör bu deputatlar nə dərəcədə utanmaz adamlardır, dağdan ağır, vəznə yüngül kişini qəyb ələmindən qaçırın gətiriblər ki, nədir-nədir, bir qötür bütöcə müzakirə olunacaqdır. Onsuz da hamı bilir ki, o büdcənin çürük qoz qədən önamı yoxdur, oğurlayan oğurlayı, xərcələri xərcəyir, respublikada üç-dörd görülən iş də başqa mənbələr hesabındadır.

Misal üçün, manısların, şairlərin-zadların qonrorarından, pensiyasından tutmuş Ərəbqoyu-Monqoluşağı-Rusbaşlı kənd yolunu esası, Səyavuşabad-Fəzaili-Zahidurucoba yeraltı keçidinin isə əsası təmirinə qədar min cür itqısıadı fəaliyyət cənab prezidentin ehtiyat fondu hesabınadır. Məktəbləri Heydər Əliyev Fondu tikir, uşaq bağçalarını da həmçinin, o təmir edir. Meyvə şirasını Kamal müəllim toplayır, avtobusları Ziya müəllim sürür, yumurtanı Zakir müəllim basdırır, yerdə qalan başqa müəllimlər repertorluq, həkimlər dərman alveri ilə başlarını saxlayır, jurnalistlərin büdcəsi yalıtıqlıqdan, polisün büdcəsi kimsə cibinə nəşə (*sevinc, sadlıq, xoşbəxtlik anlamında*) atmaqdan çıxır. Əsgərlər-dövlət də vertolyot-zad vurub dolanırlar. Bəs bu dövlət büdcəsi nəyə lazımdır, kime lazımdır?

Heç kime lazım deyil. Artur müəllimi necə gətirmisinizsə, elə də qayırtın qoyun yerinə. Yoxsa bədbəxtlik üz verəcəkdir.

8-9

Azərbaycan Naminə İctimai Forumun (ANİF) prezidenti Eldar Nazmazovla müsahibənin davamını təqdim edirik.

(əvvəlki ötən sayımızda)

- Ermənilər Dağlıq Qarabağın "müstəqilliyinin" yolunu referendumda görürlər. Mən Minsk Qrupunun həmsədrleri ilə də görüşürəm. İldə bir neçə dəfə belə görüşlər olur. Həmin ölkələrin səfirləri ilə də görüşürəm. Bu gün (17 noyabr - E.P.) də söhbətdən sonra mənim səfirlərlə görüşüm var, beynəlxalq təşkilatlarla da görüşlər olur. Neçə ildir onlara izah edirəm ki, Minsk Qrupu Dağlıq Qarabağın statusunu referendum yolu ilə müəyyənləşdirmək ideyasını böyük səhivə vəl vərəxək ora əlavə edib. Onlar mənəndən soruşurlar ki, bəs referendum çox demokratik prosedurdur, niyə onun tətbiqinə razılıq vermirsiniz? Dedim ki, mən razıyam, referendum demokratik prosedurdur, konfliktlərin həllində istifadə etmək olar. Ancaq baxır nə cür?

- **Nə cür? Sizin konkret hansı təklifiniz var?**

- Məsələn, Kipr məsələsində referendumdan istifadə olundu. Əvvəlcə bir model tapıldı, o modelə bağlı razılıq əldə olundu. Onandan sonra həmin model referendum yolu ilə əhaliyə təklif olundu. Kipr türkləri "he", yunan tərəfi "yox" dedi. Dedim, bizdə də əgər Madrid prinsiplərində yazılı saydı ki, bir sülh modeli müzakirə olunacaq, Azərbaycan və Ermənistan tərəfi statusla bağlı razılığa gələndən sonra həmin o model hər iki ölkədə referendumla çıxartmaq olar ki, takca hakimiyyətlər yox, cəmiyyət də buna dəstək versin. Bu da demokratik prosedurdur. Dedim, yox, əgər siz balaca bir ərazidə ayrıca referendum keçirib onun nəticəsinə də leqal saymaq istəyirsinizsə, Ermənistan kompakt yaşayış, ordan qovulmuş azərbaycanlıların taleyi necə olacaq? Nəyə görə onları qovudular? O vaxt akademik Saxarov Azərbaycanla gəldi, dedi ki, mən Qorbaçovla danışmışam, hər iki respublikada referendum keçiriləcək.

Ermenistanda yaşayan azərbaycanlılar Azərbaycanca, Qarabağda yaşayan ermənilər də Ermenistana birləşmə istəyərlər, həmin torpaqlarla birlikdə bu birləşmə baş verəcək. Akademik Saxarov bunu elan edib getdi, bir neçə həftədən sonra Ermənistan total deportasiya başladı. Bütün partiya, sovet orqanları, millis, prokurorluq azərbaycanlıların deportasiyasına başladı.

- **Saxarovun təklifi Azərbaycanın keyrinə idi? İndi onu erməni-pərəst kimi təqdim edirlər...**

- Hər halda, obyektiv idi ki, hər iki tərəfə eyni hüquq verilir. Şəxsən mən onun tərəfdarı idim ki, sərhədlər dəyişməyə və referendumla ehtiyac görmürdüm. Ancaq Saxarov hər iki tərəfə eyni təklifi edirdi. Mən bunları hamısını beynəlxalq təşkilatlara misal gətirirəm ki, siz Dağlıq Qarabağdan danışsınız. Ancaq məhz referendum təklifinə görə Ermənistanın qovulmuş 3 yüz minə qədər azərbaycanlı var. Onlar 22 rayonda, 4-5 rayonda kompakt yaşayırdılar, referendum hüquqlarını əllərindən almaq üçün deportasiya ediblər. Ona görə də mən referendum ideyasının sənədə salınmasını yanlış sayaraq illər boyu beynəlxalq təşkilatlarla danışmaq aparmışam. Qayıdaq paket və mərhələli plan. İndi hamı başa düşür ki, Azərbaycan heç vaxt yalnız Dağlıq Qarabağda referendum keçirməmişdir, bunun əsasında status müəyyənləşməsinə razı olmaz. Ona görə də son dövrlərdə Azərbaycan rəsmiləri dəfələrlə deyiblər ki, referendum sonrakı mərhələyə qalmalıdır, əvvəlcə torpaqlar azad olunmalı, qaçqınlar qayıtmalıdır. Bu, yanlışdır da olsa, təhlükəni aradan qaldır. Məndən olsa, ümumiyyətlə, referendum prinsipi 90-cı illərdə rəsmi danışıqlarda olmadı ki, kim indi də ölməli deyildi. Ancaq indi salınbısa, onu heç olmasa bu yolla zərərsizləşdirmək lazımdır. Minsk Qrupunun həmsədrləri də artıq deyirlər ki, gələn sülh sazişi üzərində iş aparacaq. Erməni tərəfi və arxasındakı Rusiya deyir,

Müsahibə

“Müharibə başlasa, danışıqlar apardığım ermənilərlə vuruşa da bilərəm”

Eldar Naməzov: “Beynəlxalq təşkilatlarla apardığım bütün danışıqlarım məğzində bu dayanır ki, Ermənistan hakimiyyəti ilə və bu mövqə ilə heç bir sülhə gəlmək mümkün deyil”

“17 il Köçəryan-Sərkişyan cütlüyü həm sülh prosesini geriyyətdə, həm də öz xalqını aldadır, onlar ifşa olunmalıdır”

mayan, bu detallardan xəbərsiz adamlar. Ola bilsin ki, mənim müxalifətdə olduğumu nəzərə alıb buna xüsusən yaşamaq sərgiləyənlar da var. Ancaq hamışə deməkdir; mərhələli plan üzrə iş aparılmalı. Ona görə də mən beynəlxalq təşkilatlara deyirəm ki, Sərkişyan, Köçəryanın mövqeyindən çıxış edən adamlarla sülh itirib danışmaq istəmirəm...

- **Yaşın ki, sizin oradək davranışlar, danışıqların mahiyyəti barədə hakimiyyətdə də məlumatlar var...**

- Prezidentlərin Paris danışıqlarından 10 gün sonra Ermənistan işğal olunmuş ərazilərdə irimiqyaslı təlimlərə başladı. 40 mindən artıq əsgər, 2 min artilleriya sistemləri, 900-ə yaxın zirehli texnika cəlb olunmuşdu. Bu, özlüyündə bir təxribat idi. İkinci təxribat isə hərbi vertolyotun Azərbaycan əsgərinin mövqeyi üzərində uçması idi. Hər bir əsgərin yoruçurdu ki, düşməni vaxtında zərərsizləşdirsin. Ancaq təbii ki, bu təxribatlar Sərkişyan hakimiyyətinin əməlidir. Beynəlxalq təşkilatlarla apardığım bütün danışıqlarım məğzində bu dayanır ki, Ermənistan hakimiyyəti ilə və bu mövqə ilə heç bir sülhə gəlmək mümkün deyil. Onlar 17 ildir sülh

“Requum” kimi informasiya agentlikləri bizi topa tuturlar, mənimlə görüşdə iştirak edən ermənilərin “venetka”larını düzəldib “Azərbaycanın beşinci kolunu” adlandırırlar”

- Yox, mən açıq deyim ki, biz elə bil paralel prosesdə iştirak edirik. Hamıya da bəllidir ki, danışıqlarda mənim mövqeyim nədən ibarətdir və qarşıma hansı məqsədi qoymuşam.

- **Görüşlərdən sonra iqtidardan sizinlə hər hansı təmas qurmağa marağ göstərirlərmi?**

- Hələlik vətəndaş cəmiyyəti ilə hökumət arasında divar mövcuddur. Hesab edirəm ki, həm Qarabağ məsələsində, həm ölkədaxili digər məsələlərdə islahatlarla bağlı dialoquq olmaması bütövlükdə ölkəmiz üçün zərərlidir.

- **Bəs danışıqlarda iştirak edən erməni tərəfi öz iqtidarını təhqir edirmi?**

- Onlar rəsmi olaraq müxalifətdədir. Nəinki öz iqtidarını...Mə-

- **Söhbət yeni partiya yaradılmasındanmı gedir?**

- Orda söhbət yalnız bir tədbir keçirib adının qabağında “partiya sədrini” əlavə etmək deməkdir. Bu, mənim üçün, ümumiyyətlə, ciddi məsələ deyil... Bir neçə istiqamətdə demokratik qüvvələrin potensialı çox zəifdir. O boşluqlar doldurulmasa, hansısa ciddi nəticədən, prosesdən söhbət gedə bilməz. Bunun içərisində çox vacib məsələlərdən də biri, eyni zamanda həm ölkənin gələcəyi, həm Qarabağ münaqişəsi, regional təhlükəsizlik, neft strategiyası və digər qlobal məsələlərlə bağlı demokratik düşərgədə nə baş verdiyini yaqin xatırlayırsınız. Yaxındadırdırda da koalisiyalər, formatlar yarandı, mən o formatlarda iştirak etmədim, o dövrdə məni bezi mətbuat

qədar səs verərlərsə, o qədar də öz-vürüm var”. Yalnız programlar üzərində iş gedir. Programları cəmiyyətə çatdırmaq müasir dövrdə daha asandır. Bizim təşkilat komitəsində müzakirə etdiyimiz məsələlər tədbir keçirib qarşıma “p” hərfi yazmaqdan ibarət deyil. Azərbaycanla bənzərlik deyil. O boşluqlar doldurulmasa, hansısa ciddi nəticədən, prosesdən söhbət gedə bilməz. Bunun içərisində çox vacib məsələlərdən də biri, eyni zamanda həm ölkənin gələcəyi, həm Qarabağ münaqişəsi, regional təhlükəsizlik, neft strategiyası və digər qlobal məsələlərlə bağlı demokratik düşərgədə nə baş verdiyini yaqin xatırlayırsınız. Yaxındadırdırda da koalisiyalər, formatlar yarandı, mən o formatlarda iştirak etmədim, o dövrdə məni bezi mətbuat

- **Qarabağdan danışırıq...**

- Mövzumuz Qarabağla bağlı olduğuna görə mən bunu sizə ilk dəfə qısa anons kimi verdirdim. O ki qatdı Qarabağ məsələsinə...1988-ci ildə mən Elmilər Akademiyasında kiçik elmi işçiydim və şöbə müdiri idim. Qarabağ hadisələri başlayanda mənim vaxtilə Moskvada elmi işimi apardığım institut məhz konfliktlərin həlli ilə məşğul olurdu. Mən də bütün biliyimi, savadımı Azərbaycanın mövqeyini müdafiə etmək üçün sərf etdim... Kiçik elmi işçi olaraq Azərbaycan rəhbəri zəng edirdi akademiyanın səhar telefonuna və mənimlə danışırdı... Yaxud hansısa beynəlxalq tədbir olanda xahiş edirdilər, iştirak edirdim. O vaxtdan bəri mənim Qarabağla bağlı gördüyüm işlər həmişə daxili və beynəlxalq qurumlarla

son illərdə bizim demokratik düşərgə beynəlxalq qurumlarla yalnız iki-üç məsələnin ətrafında əməkdaşlıq edir: insan haqları, siyasi məhbus məsələsi, sərbəst toplaşma hüququ və s. Ancaq ciddi bir nəticə əldə etmək üçün demokratik qüvvələr həm regional, həm beynəlxalq təhlükəsizlik, həm konfliktlərin və digər məsələlərlə bağlı da beynəlxalq qurumların etibarlı tərəfdaşları olmalıdır.

■ **Elsad PASASOY**
Foto: Məhəmməd TÜRKMƏN

“Mən bu günə qədər Qarabağ məsələsi ilə bağlı bir dəfə də olsun nə grant almışam, nə də belə layihələrdə iştirak etmişəm”

"Siyasətçilərlə bulvar gəzintisi" rubrikamızda bu dəfə paytaxtımıza, siyasətə bir xanımın gözü ilə baxmaq qərarına gəldik. Buna görə də rubrikamızın növbəti qonağı olaraq Müsavat Partiyasının Məclis və Divan üzvü Vəfa Cümşüdlünü seçdik. Məkanı dəyişmək olmaz prinsipinə əsaslanaraq Vəfa xanımı da 60 metr yüksəkliyə "şeytan çarxı"na aparıb oradan aşağılara doğru baxıb söhbət-ləşdik. Alman dəqiqliyini sevdiyini deyən V.Cümşüdlü görüşəcəyimiz məkana vaxtından da bir neçə dəqiqə əvvəl çatmışdı. Yüksəkliyi sevdiyini deyən müsahibim aşağıya yuxarıdan baxmağın ayrı bir gözəllik olduğunu düşünür.

"Şeytan çarxı"na ilk dəfə mənəceyini deyən Vəfa xanım zərərindən qalmaqaraq "sən müsavatçılar "şeytan çarxı"na çıxarıb axırına çıxacaqsan, Elman bəy yaxşı qurtanb, görək mən necə olacam"-deyərk çarxa baxdı. Biletleri alıb çarxa doğru addımladıq. Və budur artıq çarxın zirvəsindəyik. Çarxa dair fikirlərini bölüşən V.Cümşüdlü bu gözəlliklərin insanın cibinə uyğun olmadığını vurğuladı: "Gözəlliyi insanların rahatlığı üçün yaradırlar. Ancaq bəzən insanlar bu gözəllikdən istifadə edə bilmir. Sadəcə olaraq, kənardan baxıb köks ötürürlər. Çünki bu onların cibinə uyğun deyil".

Öndən 60 metr yüksəklikdə özünü necə hiss ediyini soruşuruq, cavabı belə olur: "Mən şeytan çarxına bənzər bir karuselə Xankəndində minmişdim. O, bundan sürətli fırlanırdı. Yüksəkliyə hər mənada tədricən qalxmaq lazımdır. Mən bu çarxda yüksəkliyi hiss etmədim. Hazırda yüksəkde olduğumu yalnız aşağı, dənizə baxanda hiss edirəm. Mənzərə də göz oxşayan deyil. Mən yüksəkədən paytaxtımıza baxanda boz və qara rənglərdən başqa ürkə açan, göz oxşayan bir mənzərə görə bilmirəm. Paytaxtımızda rəngarənglik, yaşillıq yoxdur. Boz və qara rənglər insanın psixologiyasına, əhval-ruhiyyəsinə də pis təsir edir".

Çarxdan endikdən sonra ətrafa baxan Vəfa xanım dedi ki, əlində olsaydı, Almaniya da gördüyü təmizliyi, dəqiqliyi paytaxtımıza köçürərdi: "Mən Almaniya da 5 şəhərdə olmuşam. Almaniya da gördüyüm təmizliyi Bakıya da şamil edərdim. Orada bütün binalarda balkonlar gül dibçəkləri ilə əhatə olunmuşdu. Pəncərələrdə də ağ tül pərdələr vardı. Əgər mənim əlimdə səlahiyyət olsaydı, mən də paytaxtda belə bir dəyişiklik edərdim".

Gülürüz və mehribanlığı ilə seçilən V.Cümşüdlü ilə söhbətimizi çay evlərindən birində davam etdirmək üçün təzə bulvardan köhnə bulvara gedirik. V. Cümşüdlünün milli parka həsrət-lə, eyni zamanda da təəssüf hissi ilə baxdığını sezdik. O, milli parkda sonuncu dəfə 2012-ci ilin yayında olduğunu deyir. Bulvardan zövq ala bilmədiyini deyən V. Cümşüdlü dənizin olduqca çirkləndiyindən gileylənir: "Mən tələbək vaxtında da bulvara az gələrdim. 1985-ci ildə instituta daxil olmuşam və 3 il qağısız, sakit tələbəçilik keçirmişəm. 1988-ci ildə hərəkət başlayandan bu günə kimi isə bizim həyatımız təlatümlər, çalxalanmalarla dolu olub. Bizim gəncliyimiz gərginliklər içərisində keçib. Həm də mən birbaşa bu işlərin içində olmuşam. Tərtərdə, Ağdamda cəbhə bölgəsində işləmişəm. Daha sonra isə siyasi aləmdəki gərginliklərin, təlatümlərin içərisində olmuşam. Bütün bunlara hər

"Siyasətlə məşğul olursansa, bütün təhlükələrə hazır olmalısan"

Müsavat Partiyası Divanının yeni üzvü Vəfa Cümşüdlü: "Mən ev işlərimdən daha çox özümü siyasətdə rahat hiss edirəm"

adam dözə bilməzdi. Biz ona görə dözüürük ki, bizim mübariz ruhumuz var".

Söhbətləşə-söhbətləşə çay evinə daxil oluruq. Küncdə bir neçə gəncin oturub siqaret çəkdiyini gören Vəfa xanım ofisiyanti çağırın iradını bildirir və qapalı məkanlarda siqaret çəkilməsinin düzgün olmadığını, onların da bunu qadağan etməli olduğunu vacibliyini vurğulayır.

V.Cümşüdlü "ailə-məişət qayğılarının əksəriyyəti qadınların üzünə düşür. Siyasətlə birlikdə bu yükü daşımaq çətin deyilmi" deyər sual edir:

"Mən həm bir evin xanımıyam, həm də anayam. Cəmiyyətdə isə siyasətlə məşğul olan bir qadın. Sözsüz ki, hər birinin ay-

rı-ayrı funksiyası və məsuliyyəti var. Mən nə qədər siyasətlə məşğul olsam da, evimin qapısından içeri daxil olanda artıq bir ana, evin xanımı oluram. İki oğlum var. Ona görə də evin bütün işləri mənə baxır. Həyat yoldaşım Fəxrəddin Abbas Müsavat Partiyasının Sumqayıt rayon təşkilatının sədridir. O da siyasətlə məşğul olduğu üçün mənə anlayır. Buna görə ailəmə "bu işi mütləq etməlisən" deyər tələbkarlıq yoxdur. Biz hər zaman istər ailədəxili, istərsə də siyasətdə, cəmiyyətdə baş verən problemləri birgə həll edirik. Ancaq etiraf edirəm ki, mən ev işlərimdən daha çox özümü siyasətdə rahat hiss edirəm".

Həmsöhbətim "Həyat yoldaşınızla eyni partiyada eyni ide-

ologiyaya xidmət edirsiniz. Siyasətlə bağlı hansısa məqamlarda mübahisə etməsinizmi" sualına belə cavab verir:

"Bizim baxışlarımız birdir. Ancaq müəyyən fərdi məsələlərdə fikir ayrılıqlarımız olur. Biz heç vaxt bir-birimizə "sən mənim fikirlərimi qəbul etməlisən" deyər basqı etməmişik. Hətta olub ki, şura iclaslarında hansısa fikrimiz üst-üstə düşməyib və biz bunun müzakirəsini evdə də davam etmişik".

Vəfa xanımla övladları haqda da danışdıq:

"Oğlanlarımızın hər ikisi universitet tələbəsidir. Uşaqlarımız meydanlarda böyüyüb. Bizim baxışlarımızla övladlarımızın baxışları üst-üstə düşür. Ancaq biz hər kəsin seçimini özünə buraxırıq. Onlar bizim necə kəşməkeşli yollar keçdiyimizi görüblər. Övladlarımızın hələ ki hansısa partiya üzvü olmaq kimi bir düşüncəsi yoxdur. Düzdür, onlar da bir gənc kimi baş verənlərlə bağlı öz fikirlərini bölüşürlər. Məsələn, böyük oğlum İctimai Palatanın üzvü idi. Gələcəkdə nə qərar verəcəklərsə, biz ona hörmətlə yanaşacağıq".

V.Cümşüdlü ilə Azərbaycan siyasətində xanımların az olmasına barədə danışdıq:

"Tarixə nəzər salanda Azərbaycanda da Sara xatun kimi güclü siyasətçi xanımların olduğunu görə bilərik. Ancaq o dövrdən bu günə nəzər salanda qadınların siyasətdə önə çıxması görünür. Qadınların siyasətə gəlməməsinin bir səbəbi də cəmiyyətin, xüsusən də hakimiyyətin siyasətlə məşğul olan qadınlara qarşı olduqca kəskin münasibət ortaya qoymasındır. Bu da istər-istəməz siyasətə gəlmək istəyən qadınları çəkindirir. Ümumiyyətlə, hazırkı situasiyada kişi və

qadın fərqi olmadan siyasətlə məşğul olursansa, bütün təhlükələrə hazır olmalısan". Həmsöhbətimin qurultaydan sonra Müsavat Partiyasında baş verənlərlə bağlı mövqeyi isə belədir: "Qurultaydan qabaq mediada, sosial şəbəkələrdə, hakimiyyət nümayəndələri tərəfindən birmənalı fikirlər səslənmirdi. Hakimiyyət nümayəndələri, daha dəqiq desək, Siyavuş Novruzov dəfələrlə bəyan edirdi ki, İsa Qənbər başqanlıqdan getmək istəmir. Ona görə də qurultayın keçirilməsində maraqlı deyil. Halbuki qurultayın gecikməsinə səbəbkar hakimiyyətin özü idi. Bizə qurultayın keçirilməsi üçün yer vermirdilər. Uzun danışıqlardan sonra Əmircanda yer aldıq və qurultayın keçirilməsinə nail olduq. Müsavat Partiyası sübut etdi ki, avtoritar rejimlərdə belə, siyasi iradə ortaya qoyulursa, demokratik seçki keçirmək mümkündür. İsa Qənbər çox böyük bir şəxsiyyətdir. O sübut etdi ki, hətta bir partiyada da iki dəfədən artıq başqan seçil-

nü Qubad İbadoğlu Arif Hacıları təbrik etdi və seçkinin nəticələrini tanıdığını bəyan etdi. Qurultayın səhəri günü Cəmil Ünalın da iştirak etdiyi tədbirdə Qubad bəy seçkilərin azad, şəffaf, demokratik olduğunu desə də, ədalət prinsiplərinin pozulduğunu bəyan etdi. Sözsüz ki, onun bu fikirləri ilə də razılaşmaq mümkün deyil. Çünki Qubad İbadoğlu namizədliyini verməmişdən əvvəl rayonlarda görüşlər keçirirdi. Ancaq bütün bunlara baxmayaraq, Qubad İbadoğlu tədbirdə dedi ki, ne çatışmazlıqlar olubsa, mən onu Cəmil Ünalı bağışlayıram və mübarizəmi birlikdə davam etdirib Müsavatın güclənməsinə xidmət edəcəyəm. İclasda Qubad bəyə zəng gəldi və o, fikirlərini birdən-birə dəyişdi. Onun bu telefon danışığında sonra içeri daxil olaraq heç bir qurumda iştirak etməyəcəyini deməsi, hətta barmaq silkləyərək Məclis üzvlərini hədələməsi bizdə şok effekti yaratdı. Daha sonrakı proseslərdə fraksiya yaradılması, qeyri legi-

mək olmaz. 2009-cu ildə referendum hakimiyyət konstitusiyada həmin dəyişikliyi ləğv edərək bir şəxsni iki dəfədən artıq prezident seçilməsinə qoyulan qadağanı aradan qaldırdı. Ancaq İsa bəy müsavatçıların təkidlərinə baxmayaraq, bu maddənin niyə zammamədən çıxarılmasının əleyhinə oldu və seçki keçirildi. Bizdə hər namizədin 3 nümayəndəsi olmaqla 15 nəfərlik komissiyaya formalaşdırıldı. Müsavat Partiyası eyni zamanda namizədlərə təbliğat aparmaq üçün bərabər şərait yaratdı. Seçkilər çox şəffaf keçirildi. Avropadan İsa bəyə zənglər gəlirdi ki, biz oturub seçkini birbaşa izləyirik. Demokratiya elə bir şeydir ki, bundan razı və narazı tərəflər olur. Seçki gü-

timlik olması haqdakı söhbətlər və son olaraq da yenidən qurultayın keçirilməsinə çağırışlar səsləndi. Bütün bunlar Siyavuş Novruzov kimilərin fikirlərini əks etdirir. Bu isə bizə olduqca pis təsir edir. Arif Hacı çıxış edərək dedi ki, seçkinin bitməsi ilə tərəfdarlar söhbəti də bitsin və bütün söz-söhbətlərə son qoyulsun. Hər kəs müsavatçı kimi fəaliyyətini davam etdirsin və qarşıdan gələn parlament, prezident seçkilərinə ciddi hazırlaşsın. Ancaq təəssüflər olsun ki, Arif bəyin "gəlin qucaqlaşsaq, birləşək, birlikdə mübarizə aparaq" bəyanatına əks reaksiya verildi və ironiya ilə yanaşıldı".

☐ Günel MANAFLI
Fotolar müəllifindir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDİF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

“Azərbaycan Qarabağ siyasətini hücum formasında qurmalıdır...”

Türkiyə vertolyot olayından sonrakı durumu diqqətlə izləyir; Faruk Loğoğlu: “Ermənistanın iradəsiz siyasəti hər il məsələni həll olunmamış saxlayır...”

İşğalçı Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarında növbəti “güc nümayişi” “Mi 24” hərbi vertolyotunun vurulması nəticəsində fiasko ilə bitdi. Düşmən bunu etiraf etməyə özündə bəlli səbəbdən cəsarət tapmasada, müstəqil hərbi və siyasi ekspertlər erməni helikopterinin qanunsuz təlimlərin sonuna yaxın Azərbaycan hərbiçiləri tərəfindən vurulub yerə salınmasını məhz bu cür qiymətləndirir.

Təbii ki, bu fakta görə təcavüzkarın Azərbaycana hansısa irad bildirməsi və ya Bakıya qarşı tələb irəli sürməsinə beynəlxalq hüquq normaları mümkün deyildir. Çünki hərbi manevrlər və helikopterlərin vurulması Azərbaycanın BMT tərəfindən tanınmış ərazisində baş verib.

Bu xüsusda konfliktoloq Elxan Mehdiyevin fikirləri də maraqlıdır. Onun qənaətinə, erməni tərəfinin illərdir özünü bu cür aparması cəzasızlıqdan irəli gəlib. Sitat: “Xankəndində keçirilən ən müasir silahların nümayiş etdirildiyi paradlar, işğalda olan ərazilərdəki təlimlər və Azərbaycanı mənəvi cəhətdən çökdürmək üçün Ağdamda keçirilən hərbi paradlara Azərbaycan əgər bir dəfə hərbi müdaxilə etsəydi və ya oradakı hərbi cinayətkarları bir-bir dənələydi, bu halla əlbəttə, üzlaşməzdik və erməni, işğal ərazisində heç bir təlim keçirməzdi. Digər tərəfdən, bu məsələləri Minsk Qrupu həmsədrlərinin gündəliyinə salsaydı, belə hallar və məskunlaşma siyasəti olmazdı”.

Beynəlxalq birliyin reaksiyasına gəldikdə, ekspert bir daha Azərbaycana münasibətdə ikili standartların özünü göstərdiyini vurğulayıb: “Minsk Qrupu həmsədrlərinin

bəyanatları yenə də naqis və təxribat xarakterlidir. ABŞ Dövlət Departamenti, yaxud Avropa Birliyinin institutları da status-kvonu qəbul edərək hərəkət edir və ermənilərə toxunmayan bir dili əks etdirir. Bu dil bir İsrail-Fələstin və son illər isə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinə tətbiq olunur. Ona görə də Azərbaycan özünün siyasətini suçlu kimi yox, əksinə, hücum formasında qurmalıdır...”

Ermənilərin vertolyotla bağlı 12 noyabr təxribatçı əməli və ondan sonrakı durum 1 nömrəli strateji müttəfiqimiz Türkiyədə də diqqət mərkəzində saxlanılır. Həm də o səbəbə ki, qarşadövlət münasibətləri bilavasitə yaxın və işğalçı Ermənistanla həmsərhəddir. Bu reallıqlar təbii ki, rəsmi Ankaranın xarici siyasət kursuna birbaşa və ya dolayısıyla təsir edir. Təsədüfi deyil ki, Türkiyə İrəvanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasətinə görə 1992-ci ildən Ermənistanla sərhədləri qapadıb.

Son insidentlə bağlı “Vestnik Kavkaz” portalına danışan Cümhuriyyət Xalq Partiyasının (CHP) sədr müavini, Avrasiya Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, Azərbaycandakı sabiq səfir Faruk Loğoğluya görə, Qara-

Faruk Loğoğlu

bağ münaqişəsi zonasında son günlər özünü göstərən gərginlik Türkiyə ictimaiyyətində də həyəcan yaradıb: “Bu xüsusda biz artıq XİN-in, yüksək çinli məmurların açıqlamalarını eşitməmişik. Azərbaycanın hava məkanının pozulması faktı olub və buna da o, ayrı cür reaksiya verə bilməzdi”.

Loğoğlu insidentə müəyyən dairələrin, o sırada bəzi beynəlxalq vasitəçilərin mövqeyini tənqid edib: “Onlar Ermənistanın hərəkətlərini qınamaq əvəzinə, sanki ona haqq qazandırmışa çalışırlar”. Siyasətçi-ekspertin sözlərinə görə, hazırda Türkiyədə Ermənistanla konfrontasiyanın dayandırılması və əlaqələrin bərpa edilməsinin tərəfdarları az deyil, hansı ki,

bu, yekunda sərhədlərin açılmasına və təkə Ermənistanın deyil, bütövlükdə regionun inkişafına təsir edərdir: “Lakin erməni tərəfinin iradəsiz siyasəti hər il bu məsələni həll olunmamış saxlayır”.

Politoloq, “Kafkassam” Strateji Tədqiqatlar Mərkəzinin direktoru (Ankara) Oqtay Həsən də cəbhə bölgəsindəki durumun Türkiyədə diqqətlə izlənildiyini söyləyib: “Münasibətlərin nizamlanması üçün Türkiyənin əlində yetərli niçənlər yoxdu, çünki bütün məsələlər Minsk Qrupu çərçivəsində müzakirə edilir... Azərbaycan uzun illərdir problemi diplomatik yola həll etməyə çalışır. Ancaq nəticə olmadığından, hərbi həll yolunu gündəmdə saxlamaq

zərurəti yaranır”.

Ekspertə görə, vertolyot olayına da məhz o kontekstdə baxmaq lazımdır ki, münaqişə ətrafında daim görünür ki, uçuş heyəti helikopterinin hərbi yolla həlli variantı mövcuddur: “Son hadisədən sonra erməni ordusunda psixoloji durum kəskin aşağı düşüb, Azərbaycanda isə əminlik yaranıb ki, konflikt hərbi yolla həllini tapa bilər”.

Politoloq sonda təəssüflə onu da qeyd edib ki, Qarabağ məsələsi ölü nöqtədən tərpənməyincə, rəsmi Ankaranın sərhədlərin açılmasına yönəlik bütün söyləri puça çıxacaq.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Müdafiə Nazirliyi noyabrın 12-də Ağdam rayonu ərazisində Azərbaycan Ordusunun mövqələrinə hücum zamanı vurulmuş, ermənilərə məxsus Mi-24 hərbi helikopteri ilə bağlı araşdırmanın nəticəsini yayımlayıb.

Müdafiə Nazirliyinin məlumatına görə, noyabrın 12-də Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin bölmələrinə atəş dəstəyi verən Mi-24 döyüş helikopteri cütlüyü heyətlərinin uçuşları və yerinə yetirdiyi tapşırıqların təhlili ilk nəticəni bir daha təsdiqləyir:

“Ərazidə aparılan son müşahidələrə əsasən, əməliyyat-kəşfiyyat məlumatları

və hərbi aviasiya mütəxəssislərinin rəylərinə istinadən hadisələrin hazırlanmış animasiya modelindən aydın görünür ki, uçuş heyəti helikopterinin döyüş təyinatına uyğun olaraq cəbhənin ön xəttində yerləşən mövqələrimizə atəş zərbələri endirmək tapşırığını icra edib.

Qarşıya qoyulan döyüş tapşırığını yerinə yetirdikdən, yeni mövqələrimizə atəş açdıqdan sonra düşmən helikopterləri döyüş təlimatlarının tələblərinə tam əməl etməklə bir-birini manevrlərlə qoruyaraq atəş zonasını tərk edib.

Erməni tərəfinin hadisə ilə bağlı məlumatları manipulyasiya etməsinə, işğal olunmuş ərazilər üzərində bütün aviauçuşlara qadağa qoyulmasını, bu ərazilərdə həyata keçirilən razılaşdırılmış uçuşların ölkəmizin hava sərhədlərinin pozulması kimi qiymətləndirilməsini nəzərə alaraq bildiririk ki, mövqələrimizə atəş açan düşmən hərbi helikopteri cavab atəşilə məhv edilib.

Qeyd edək ki, noyabrın 12-də Ağdamda Azərbaycan Ordusunun mövqələrinə hücum edən ermənilərə məxsus 2 ədəd Mi-24 döyüş helikopterindən biri vurulub. Helikopterlərdə olan 3 hərbi hadisə yerində ölüb.

Qarabağ münaqişəsi Almaniyada və Britaniya mətbuatında necə işıqlandırılır?

ADA Universitetində
“Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Almaniyada və Böyük Britaniya mediasında işıqlandırılmasına dair hesabatların təqdimatı” mövzusunda tədbir keçirilib. APA-nın məlumatına görə, tədbirdə çıxış edən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının sədri Azay Quliyev Azərbaycanın 20 ildən artıqdır ki, işğaldan əziyyət çəkdiyini və hələ də ayrı-ayrı ölkələrin bu münaqişə ilə bağlı doğru bilgiyə malik olmadığını vurğulayıb.

Bununla bağlı hesabatların təqdimatı keçirilib

Daha sonra Almaniyanın Humbolt Universitetinin professoru Eva-Maria Aux çıxış edərək “Almaniya ictimaiyyətinin və

mətbuatının Qarabağ münaqişəsinə münasibətdə obyektivlik dərəcəsi” adlı tədqiqatını təqdim edib. Almaniyalı qonaq Azər-

baycan torpaqlarının uzun zamanı işğal altında olduğunu, Azərbaycan xalqının bu münaqişədən əziyyət çəkdiyini deyib.

Eva-Maria Aux Almaniya mediasında bu münaqişə ilə bağlı məlumat qıtlığı olduğunu və ya informasiyaların yanlış təqdim edildiyini diqqətə çatdırıb.

Professor tədqiqat zamanı gündəlik və həftəlik qəzet və jurnallardan bu konfliktlə bağlı dərc olunan məqalələrin toplandığını və xüsusi tədqiqat qrupunun köməyi ilə analiz edildiyini söyləyib. O, tədqiqatın 1988-2008-ci illəri əhatə etdiyini əlavə edib. E. M. Aux Almaniya mediasında dərc olunan “Spiegel”, “Die Zeit”, “Neus Deutschland”, “FAZ” mətbuat orqanlarından məqalələr toplandığını açıqlayıb. Xanım professor ümumilikdə bu münaqişənin Almaniya mətbuatında geniş işıqlandırılmadığını, bəzən doğru informasiya verilmədiyini, xüsusilə də ATƏT-in Minsk Qrupunun fəaliyyətinin əks olunmadığını vurğulayıb.

İngiltərənin Birmingem Universitetinin Rusiya və Şərqi Avropa Araşdırmalar Mərkəzinin

doktoru Kəmalə İmranlı-Löv “Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi Britaniya mediasının prizmasından” mövzusunda tədqiqatını təqdim edib. O, münaqişənin səbəbləri, fəsadları, Qarabağın tarixi ilə bağlı Britaniya mediasında yayımlanan materialları tədqiq etdiyini bildirib. Kəmalə İmranlı Britaniya mediasında Dağlıq Qarabağ regionunun “anklav, mübahisəli region, sığ müsləman-xristian konflikt” kimi təqdim olunduğunu deyib. O, 1988-1994-cü illərdə Britaniya mediasında ermənilərin xeyrinə daha çox materialların yayımlandığını vurğulayıb. Bu illər ərzində Britaniya mediasında Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqda 4000-ə qədər məqalə və reportajların hazırlandığını diqqətə çatdırıb. Qeyd edək ki, Kəmalə İmranlının tədqiqatı “The Guardian”, “The Independent”, “The Times”, “BBC news”, “BBC newsight”, “Financial Times” media orqanlarını əhatə edib.

Azərbaycan siyasi düşürgəsində illər öncədən qəribə bir tendensiya yaranıb. Rəhbərlərin məlum və naməlum səbəblərdən gedişlərindən sonra partiya ciddi böhranla üzləşir; ya parçalanır, ya siyasi arenadan silinir, ya da inkişafdan daha çox tənəzzül dövrünü yaşayır.

Bu təşkilatların əksəriyyəti bir zamanlar ölkəmizdə ən aparıcı müxalifət partiyaları olublar. Buna misal olaraq, hazırda 5 hissəyə parçalanmış, Əbülfəz Elçibəyin yaratdığı Azərbaycan Xalq Cəbhəsini göstərmək olar. Ə. Elçibəyin vəfatından sonra partiya KXCP, AXCP və BAXCP qollarına ayrıldı. Ardınca AXCP daxilindən daha iki partiya- Aydınlar və Demokratik İslahatlar Partiyası yarandı. KXCP-dən isə Böyük Quruluş Partiyası. Bundan əlavə, AMİP və ALP var ki, sədr sonradan liderə çevrilsə də, bu təşkilatın zəifləməsinin qarşısını almayıb. Artıq bu partiyalar kağız üzərində mövcuddur. AMİP-in daxilindən ayrılan VİP adlı partiya da hazırda mövcuddur.

Müsavatın qurultayından sonra partiya daxilində yaranan məlum narazılıqların fonunda bu mövzu yenidən gündəmə gəlib. Doğrudur, digər partiya liderlərindən fərqli addım ataraq İsa Qəmbər formal yox, birdəfəlik rəhbərlikdən getdi. Yeni lider kimi qalmadı. Amma bu da Müsavatdakı narazılıqların baş qaldırmasına mane olmadı.

“Turan” informasiya Agentliyinin rəhbəri Mehman Əliyev yaranan bu situasiyanın səbəbləri barədə

bunları dedi: “Partiyalar müəyyən şəxslərə bağlıdır. Üzvlər arasında şəxsiyyətə pərəstiş yaranıb. Onlar təşkilatı birbaşa liderə bağlayırlar. Bu isə onlar üçün müəyyən şeyləri itirmək deməkdir. Sanki özlərini partiyada lidersiz görə bilmirlər. Bu ondan irəli gəlir ki, liderlər uzun müddət rəhbərlikdə qalırlar. İnsanların gözləri öyrənir. Digər səbəblərdən biri partiyalarda oturmuş strukturun olmamasıdır. Nöqsanlar yeterincədir. Partiyalarda daxili demokratiya olanda liderlərin gedişi zamanı ciddi problemlər yaranmır. Çünki hamı prosesdə iştirak edir. Komanda formatı işə düşür. Lider dəyişsə də, ağırsız keçən proses olur. Təəsüflər olsun ki, partiyalarımızda belə bir vəziyyət yoxdur”.

Mehman Əliyev liderlərin gedişinin formal olmasının da bu məsələyə ciddi təsirinə olduğunu qeyd etdi: “Əsas səbəblərdən biri də liderlərin faktiki rəhbərlikdən gedişinin olmamasıdır. AMİP-dən Etibar Məmmədov getdi, amma lider kimi qaldı. ALP-dən Lalə Şövkət eyni addımı atdı. Lakin liberalların lideri kimi qaldı. Bu baxımdan sədr rəhbərlikdən gedirsə, düşünürəm ki, tam getməlidir. Partiyanın

Taleyi liderlərdən asılı olan partiyalar...

Rəhbərləri dəyişən təşkilatlar tənəzzül dövrünü yaşayırlar

Mehman Əliyev:
“Nöqsanlar yeterincədir”

üzvü kimi yalnız qala bilər. Yeni seçilmiş sədri kölgədə qoymaq olmaz. Tam şərait yaradılmalıdır ki, yeni rəhbər işini görə bilsin. Bu proseslər yoxdur. Çətinlik yaranan səbəblərdir. Daxildəki baxışların da bu proseslərdə müəyyən rolu var. Fərqli baxış, fikirlər narazılıqların yaranmasına gətirib çıxarır. Bütün bunlar seçkilər öncəsi və sonrası daha çox yaşanır. Bu isə dediklə-

Natiq Miri:
“İsa Qəmbər səviyyədə lider yetişmədi”

rinizin yaranmasına səbəb olur”.

Politoloq Natiq Miri hesab edir ki, belə vəziyyətin yaranmasında problem liderlərin özündədir: “Liderlər özlərindən sonra cəmiyyəti və partiyayı idarə edə biləcək şəxslər yetişdirməlidirlər. Bu məsələlər partiyadaxili demokratiyanın olmaması ilə əlaqədardır. Əgər demokratiya olsaydı, sözün həqiqi mənasında li-

derlər ortaya çıxacaqdı. Amma hazırda biz xarizmatik şəxslərin partiyada yoxluğunun olmaması ilə üz-üzəyik. Rəhmətlik Elçibəyin dövründə Xalq Cəbhəsinin daxilindən bir neçə lider ortaya çıxdı. Bu liderlər müxtəlif partiyalara rəhbərlik etdilər. Bütün bunlar Elçibəyin dövründə Xalq Cəbhəsinin daxilində olan demokratiya ilə bağlı idi. Amma sonradan bu da davamlı olmadı. Hazırda ən avtoritar partiyalardan biri AXCP-dir. Yeni Elçibəy dövründəki demokratiyanı daşımaq mümkün olmadı. Bu gün o bəla digər təşkilatlarda da var. AMİP-dən Etibar Məmmədov Xalq Cəbhəsindən çıxsa da, özünü üçün partiya yaratdıqdan sonra avtoritar oldu. Hazırda Etibar Məmmədov olmasa da, partiya onun diqtəsi ilə idarə olunur”.

Politoloq Müsavatda olan narazılıqlara da toxundu: “Son zamanlar Müsavat nisbətən demokratik seçki

keçirərək, cəmiyyətə nümunə oldu. Həqiqətən başqan rəhbərlikdən getdi. Amma luğunun olmaması ilə görürsünüzsə, İsa Qəmbər səviyyədə lider yetişmədi. Bunun nəticəsi Müsavatda hazırda böyük probleme çevrilib. Bu proses Allah ələməsin, Müsavatda bölünməyə qədər gedə bilər. Mən bunları liderlərin özü və partiyada olan məhdud demokratiya ilə əlaqələndirirəm. Siyasi qurumlar necə olursa, cəmiyyət də elə olur. Cəmiyyət hazırda xarizmatik lider axtarışındadır. Amma bu gün o lideri tapmaq mümkün deyil. Cəmiyyət və partiyalar bunu yetişdirə bilməyiblər. Ona görə yetişməyib ki, partiyalarda daxili demokratiya olmayıb. Hazırda elə gənclər var ki, potensialları keçmişdəkilərdən qat-qat üstündür. Amma bu gün o gənclərin potensiallarını reallaşdırmaq imkanları yoxdur. Partiyalar daxilində. Problem bax bundadır”.

□ **Cavanşir ABBASLI**

Xarici borclarımız niyə artır?

Ekspertlər iqtisadiyyatdakı dinamizm fonunda bu qədər borc alınmasını başa düşmür

Azərbaycanın xarici borcunun 5 milyard manatı ötməsi ekspertlər tərəfindən narahatlıqla qarşılanır. Bu borcun son dörd ildə 30 faizə yaxın artması ciddi məqam kimi qiymətləndirilir. Eyni zamanda xarici borcun böyük hissəsinin uzunmüddətli dövr üçün cəlb olunması da narahatedici məqam kimi vurğulanır.

Qeyd edək ki, Maliyyə Nazirliyi 2014-cü ilin 3-cü rübündə Azərbaycanın xarici dövlət borcunun 17,2 milyon manat və ya 0,34 faiz artaraq, 1 oktyabr üçün 5 milyard 5,1 milyon manat (6 mlrd. 380,7 mln. dollar) olduğunu açıqlayıb.

İqtisadi Təhlil İnstitutunun sədri Məhəmməd Talıblı bildirir ki, iqtisadi dinamizmin hökm sürdüyü ölkədə xarici borcun bu qədər sürətlə artması narahatlıq doğurur: “Əvvəlki illərlə müqayisə etsək, vəziyyətin ciddiliyi daha aydın başa düşülür. Hətta 20 il bundan əvvəlki

vəziyyətə baxsaq, o dövrdə xarici borclar bu qədər çox deyildi. O dövrdə Azərbaycanda ümumiyyətlə iqtisadi dinamizm hökm sürmürdü, hətta o dövrdə - 1994-cü ildə adambaşına təxminən 9 dollar xarici borc düşürdü. İyirmi ildən sonra Azərbaycana böyük neft pulları daxil olub, eyni zamanda ölkənin iqtisadi aktivliyi artıb, ölkəyə xarici investisiya artıb və bundan sonra yenə də ölkə iqtisadiyyatında xarici borclar çoxalıb. İndi adambaşına təxminən 620 dollar xarici borc düşür. Bu da o deməkdir ki, əslində əvvəlki illərlə müqayisə

sədə bu, bəlkə də 50-60 dəfə çoxdur. Eyni zamanda Qafqaz respublikalarında müqayisə apara bilirik, Ermənistan və Gürcüstanda xarici borcun miqyası 4-5 milyard arasında dəyişir. Həmin ölkələrdə xarici borc alınması başadüşüləndir. Çünki həmin ölkələrdə karbohidrogen resursları yoxdur. Azərbaycandan bu illərdə ölkə iqtisadiyyatına böyük məbləğdə investisiya cəlb olunub, ölkənin iqtisadi dinamizmi güclüdür. Belə bir vəziyyətdə Azərbaycan xarici borcunun çox olması ürəkəçən deyil”.

Ekspertin sözlərinə görə, ölkənin xarici borcu kritik həddə olmasa da, arzuolunan da deyil: “Bu qədər borc səviyyəsi ümumdaxili məhsulun 8,5 faizini təşkil edir, bu, kritik hədd deyil. Amma

maraqlı tendensiya ondan ibarətdir ki, təxminən alınan borcların 61 faizinin on ildən sonra qaytarılması nəzərdə tutulur, yeni əhəmiyyətli hissə on il sonranı əhatə edir. Yeni bu borcun qaytarılması gələcək iqtidarların payına düşə bilər, bu da problem olaraq qeyd olunmalıdır. Hər bir halda ölkə iqtisadiyyatında bu qədər dinamizm fonunda alınan borcları başa düşmək xeyli çətinidir”.

İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzinin rəhbəri Vüqar Bayramov isə qeyd edir ki, xarici borclar qorxulu həddə olmasa da, arzuolunan da deyil: “Borcların ümumdaxili məhsuldakı payını qiymətləndirərsək, qorxulu hədd deyil. Çünki beynəlxalq standartlara görə, əgər xarici borcların ümumdaxili məhsuldakı payı 35 faizdən az-

Məhəmməd Talıblı

Vüqar Bayramov

dırsa, o zaman bu, qorxulu hədd hesab olunmur. Azərbaycan xarici borcların ümumdaxili məhsuldakı payı birrəqəmlidir, bu, normal hədd hesab olunur. Amma nəzərə alsaq ki, Azərbaycanın dövlət gəlirləri artır və dövlət gəlirlərinin artması fonunda son illər xarici borclar da artır, bu, müsbət hal deyil. Əslində bütün dünyada xarici borcu olmayan ölkə yoxdur. Azərbaycan xarici borcun ümumdaxili məhsulda olan payına görə yaxşı göstəricilərə malik ölkələrdən biridir. Amma eyni zamanda əslində xarici borcu o zaman almaq lazımdır ki, dövlətin maliyyə vəsaitlərinə ehtiyacı olsun. Azərbaycanın isə buna ehtiyacı yoxdur. Xarici borcların son illərdəki artım

tempi arzuolunan deyil”.

Onun fikrincə, dövlət büdcəsinin imkanları genişləndikcə, ölkənin dövlət gəlirləri artdıqca, xarici borcların da artması normal deyil: “Neftin qiymətində azaldıqdan sonra birmənalı şəkildə çalışılmalıdır ki, ciddi borcların gedişməsinə nail olmaq mümkün deyil. Bütövlükdə vəsaitlərin ayrılması deməkdir. Əsas prioritet növbəti illərdə də bu rəqəmin birrəqəmli həddə saxlanmasına nail olmaqdır. Bütövlükdə vəziyyəti qiymətləndirərsək, xarici borcun ümumdaxili məhsuldakı payı normaldır və beynəlxalq standartlara uyğundur. Amma son illərdəki artım tempi arzuolunan hesab edilə bilməz”.

□ **Röya RƏFİYEVA**

Helikopter olayında bir güllə ilə vurulan "iki dovşan"

Noyabrın 12-də Azərbaycan səmasında erməni hərbi vertolyotunun vurulması Qarabağ məsələsi ətrafında kifayət qədər maraqlı, eyni zamanda yeni və həssas bir situasiya yaradıb. Söz yox ki, hadisə Azərbaycan tərəfinin aktivinə, işğalçı tərəfinsə passivinə yazılıb.

Müşahidələr göstərir ki, insident düşməndə yetərincə ruh düşkünlüyü və xəyal qırılışı əmələ gətirib. Paralel surətdə 40 minlik bir təlimin təbliğati effekti bir anda boşa çıxıb, Sərkisyan rejiminə ölkə daxilində, separatçı rejimin əhalisində olan-qalan etimad sarılıb, işğaldakı ərazilərdə panika güclənib, erməni toplumu diaspora qarışıq mayusluğa yuvarlanıb.

Qəti şübhə yox ki, rəsmi İrəvan ictimai rəyi təcili sakitləşdirmək üçün revanş hissi ilə alışıb-yanır. Amma nə yaxşı ki, hələ ki heç nə alınmır. Pilotların meyitlərinin 6 gündür ortalıqda qalması isə Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinin vəziyyətini bir az da ağırlaşdırmaqdadır.

İş də ondadır ki, öz hərbiçilərinin (onlardan biri mayordur) cəsədlərini döyüş meydanından çıxarıb ailələrinə təhvil verməyi bacarmayan, "Qırmızı Xaç"a, ATƏT sədrinin şəxsi nümayəndəsi Anji Kasprşikə yalvaran düşmən yetkililərinin "hərbi əzələ" nümayişi və hədələri də mənasızlaşır.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan üçün ən əlverişli variant o olardı ki, pilotların cəsədlərini götürəydi. Bununla Bakı daha iki hədəfi vurmuş olardı: 1. Vertolyotun həqiqətən təmas xəttinin bu tərəfində yerə salındığına əlavə tutarlı dəlil əldə edərdi; 2. Cəsədlərin qaytarılması məsələsində siyasi alver şansı qazanardı - misal üçün, kəlbəcərli girovların qaytarılması məsələsində - müqayisə qüsurlu olsa da, yada salaq ki, düşmən Milli Qəhrəman Mübariz İbrahim-

"Xalq diplomatiyası"na vertolyot həmləsi və...

12 noyabr insidentindən sonra tək-cə Paris sammitinin kövrək uğurları deyil, Namazov-Şahnazaryan sənədinin effekti də sıfırlanmış oldu, Qərbin Qarabağ məsələsində patronajlığı ciddi zərbə aldı; "Mi 24"-ün məhvi düşmən tərəfi yasa batırıb, Azərbaycanda ruh yüksəkliyi yaratsa da...

linin meyitini aylarla qaytarmayıb...

Qarabağ məsələsi ətrafında yeni situasiyaya gəlinə, əlbəttə, bölgədə müharibə ehtimalı artıb ki, bu da hazırkı mərhələdə daha çox Rusiyanın maraqlarına işləyir. Hər halda, problemin dinc həll prosesində irəliləyiş Kremlə yaxşı heç nə vəd eləmir. Prezidentlərin Paris görüşü isə məhz buna hesablanmışdı. Lakin Paris sammitindən demək olar, dərhal sonra işğal altındakı ərazilərdə genişmiqyaslı hərbi təlimlərin keçirilməsi şəksiz ki, ilk növbədə Kremləkilərin beyninin məhsulu idi.

İndi gəlin başqa maraqlı fakta diqqət edək: erməni hərbi təlimlərinin qızgın vaxtında qərbyönlü ekspertlər kimi tanınan və fikirləri ABŞ və Avropada həmişə mötəbər sayılan Eldar Namazov və David Şahnazaryan dinc nizamlanmağa dair ortaq bəyanat qəbul edirlər və orada məhz Minsk Qrupunun amerikalı həmsədri Ceyms Uorlikin məlum 6 bəndlik

təklifini sülh sazişi üçün əsas kimi götürürlər.

Sənədin imzalanmasından, ayrı sözlə, Amerikanın yüngül əli ilə "xalq diplomatiyası"na yeni nəfəs verildəndən cəmi bir neçə gün sonra isə erməni vertolyotu təlim vuruyla biləcək nöqtəyədək uçuş edir və... sonrası bəllidir. Diqqətçəkicidir ki, artıq erməni hərbi və siyasi ekspertləri də bunu etiraf edir. O sırada sabiq müdafiə naziri Vazgen Manukyan helikopterin həqiqətən təmas xəttinə ifrat yaxınlaşdığını və o üzəndən vurulub salındığını real saydığını söyləyib.

Öz növbəsində David Şahnazaryan erməni mediasına müsahibəsində Rusiyaya işarə edərək, bunun gerçəkədən də pilotların səhvi (təsadüf), yoxsa təxribat olmasını təcili şəkildə araşdırmağı tələb edib. Beləcə, düşmən tərəfdə olayda "rus izi" axtaranların sayı artmağa başlayıb. Doğrudur, Şahnazaryandan fərqli olaraq, digərləri vertolyotun Azərbaycan tərəfdən guya məhz Kremlin diktsəsi ilə, nizam-lama prosesindəki kövrək canlanmanı aradan qaldırmaq üçün vurulub salındığını iddia edirlər.

İnsident şəksiz ki, Paris görüşləri ilə fikse olunan kiçik uğurları da, Namazov-Şahnazaryan sənədi ilə təzəcə canlanan "xalq diplomatiyası"na da heç endirib. Ancaq kimin əli ilə - təxribat uçuşu edən hərbi vertolyotu vurub yerə salan tərəfin, Azərbaycanın, yoxsa "Mi 24"-ü həmin yerə göndərən rüskəti ilə?

Məsələ də ondadır ki, təlimlərdən "maksimum təbliğati effekt" götürmək naminə erməniləri şümrəklənib helikopteri təhlükəli nöqtəyə təlimlərdə iştirak etmiş rusiyalı təlimatçılar da yollaya bilərdi. O halda yenə Azərbaycanın hərbi maşını vurub yerə salmaqdan başqa variantı olmayacaqdı.

Böyük ehtimalla, elə belədir: 12 noyabr insidenti düşmən tərəfi yasa batırıb Azərbaycanda ruh yüksəkliyi yaratsa da, olaydan ən böyük uduşda çıxan yenə Rusiya olub - növbəti dəfə "bir güllə ilə iki dovşan" vuran Rusiya...

□ **Siyasət şöbəsi**

"Çeviközün məqaləsi erməniləri cəsarətləndirəcək"

Elxan Şahinoğlu: "İrəvanda belə təsəvvür yaranacaq ki, Ankara geri addım atmaq üçün fürsət axtarır"

Türkiyənin Bakıdakı keçmiş səfiri Ünal Çeviköz Ermənistanla sərhədləri açmağa çağırır. Virtualaz.org xəbər verir ki, Çeviköz "Hürriyyət" qəzetində dərc edilmiş məqaləsində Ankara ilə İrəvan arasında dalana dirənməmiş normallaşma prosesinin ancaq Türkiyə hakimiyyətinin yeni təşəbbüslə çıxış etməsi halında irəliləyə biləcəyini yazıb.

Keçmiş səfirin fikrincə, Türkiyə Qafqazdakı lider rolunu bərpa etmək üçün yeni təşəbbüslə çıxış edər, situasiyanın dalandan çıxmasına kömək edə bilər. Ü.Çeviközə görə bunun yolu Ermənistanla sərhədləri açmaq və bunun regiondakı vəziyyətə necə təsir edəcəyini yoxlamaqdan keçir. Onun sözlərinə görə, Türkiyənin Ermənistanla sərhədləri bağlı saxlaması Qarabağ məsələsində Ermənistanla təzyiqlə "Lakin 20 ildə Ermənistan Azərbaycanla razılaşmaya məcbur edilməyibse bu necə təzyiqlə rıçaqdır?"

Onun fikrincə, açıq sərhədlər Ermənistanla böyük fayda gətirəcək ki, bu, daha ciddi təzyiqlər olacaq. "Türkiyə öz sərhədlərini tədricən açmaqla qonşularını yeni danışıqlara həvəsləndirə bilər. Daha sonra Qarabağ prosesində əldə edilmiş irəliləyişi qiymətləndirərək sərhəd məsələsini daha funksional alətə çevirər".

Qeyd edək ki, Ünal Çeviköz 2008-ci ildə İsveçrənin Bern şəhərində Ankara-İrəvan gizli danışıqlarında Türkiyə nümayəndə

heyətinə rəhbərlik edib. Həmçinin Türkiyənin o vaxtki prezidenti Abdullah Gülün tapşırığı ilə İrəvanda səfərdə olub. Türkiyə-Ermənistan sərhədlərinin açılması prosesində iştirak etmiş dövlət məmuru olub, yeni necə deyərler, vəziyyəti yaxından bilən biridir. Belə bir şəxsin yenidən mövzuya aid məqalə ilə çıxış etməsi onu göstərir ki, bu məsələ hələ də gündəmdədir.

Siyasi şərhçi Elxan Şahinoğlunun fikrincə, Ünal Çeviközün Ermənistanla sərhədin açılmasının vacibliyini söyləməsində iki amil dayana bilər. Ekspertin qənaətinə görə, birinci amil Ü. Çeviközün diqqəti öz personasına yönəltmək istəyi ola bilər. Yeni artıq təqəüddə olan keçmiş diplomat bu cür açıqlamalarla diqqəti özünə cəlb etməyə çalışır. Ancaq ikinci mühüm amil Ankaranın Bakının nəbzini yoxlamaq istəyi ola bilər: "Ankaradakı rəsmi dairelər Ünal Çeviközün diliylə Azərbaycanın və Ermənistanın nəbzini yoxlamaq istəyirlər. Məsələ burasıdır ki, Ermənistan və dünyadakı erməni lobbisi gələn ilin

aprelində qeyd edəcəkləri "soyqırımın yüz illiyinə" ciddi hazırlaşsınlar, konfrans və seminarları keçirirlər, hətta mümkündür ki, bəzi dövlətlərdə yenidən "soyqırım"ın tanınması çalışmalarını genişləndirsinlər. Bir sözlə, yaxın aylarda Türkiyəyə əlavə problemlər yaradacaqlar. Ona görə də Ankara buna qarşı tədbirlər planı hazırlamaq məcburiyyətindədir. Ankaranın əsas vəzifəsi Ermənistanla erməni lobbisinin çalışmaları mümkün qədər neytrallaşdırmaqdır. Təsadüfi deyil ki, Türkiyənin baş naziri Əhməd Davudoğlu özünə erməni mənsəli müşavir təyin edib. Mümkündür ki, ikinci addım kimi də Ermənistanla sərhədlərin açılması və diplomatik münasi-

bətlərin bərpası mövzusu yenidən gündəmə gətirilsin. Bu müzakirəni kənardan açmaq üçün ən uyğun namizəd məhz Ünal Çeviközdür. Birincisi, adıçəkilən diplomat uzun müddət ölkəsinin Azərbaycandakı səfiri vəzifəsində çalışıb, bölgəni yaxşı tanıyır. İkincisi, o, Azərbaycandan sonra Türkiyənin Xarici İşlər Nazirliyində Ermənistanla təmaslara məsul olub, İrəvana gizli səfərlər həyata keçirərək erməni rəsmiləri və diplomatlarla danışıqlar aparıb".

Ancaq indiki şəraitdə E.Şahinoğlu prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın mövqeyində dəyişiklik olacağına inanmır: "Ərdoğan Azərbaycan parlamentində çıxışı zamanı Aydın söylədi ki, Dağlıq Qarabağ münafişəsi həll olunmayana və ya ən azı Qarabağ ətrafındakı rayonlar boşaldılmayana qədər Türkiyə Ermənistanla sərhədi açmayacaq, bu dövlətlə münasibətlər qurulmayacaq. Dağlıq Qarabağ problemi həllində dəyişən bir şey yoxdur. Ona görə də Ərdoğanın Ermənistanla münasibətləri normallaşdırması üçün əsas yoxdur. Ərdoğanın vədindən geri addım atacağını düşünmürəm. Yox, əgər həqiqətən Ankara Ermənistan siyasətində ciddi korrekt etmək istəyirsə, bu, yeni-

dən Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində lazımsız gərginliyə səbəb ola bilər. Buna isə indiki ağır zamanda ehtiyac yoxdur. Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərinin növbəti gərginlik dalğasına daxil olması yalnız İrəvanın xeyrinədir".

Ekspert deyir ki, Ü. Çeviközün "Ermənistanla sərhədin qapalı qalması məgər Dağlıq Qarabağ münafişəsinin həllinə müsbət təsir edib, 20 ildir dəyişən bir şey yoxdur" iddiasında həqiqət payı var: "Türkiyə-Ermənistan sərhədinin qapalı qalması Dağlıq Qarabağ münafişəsinin həllinə, Ermənistanın mövqeyinin dəyişməsinə səbəb olmayıb. Ancaq hər halda, bu gün Ermənistanın ağır iqtisadi və sosial duruma sürüklənməsində Türkiyə ilə sərhədin qapalı qalmasının da rolu var. Ermənistan ağır günlərini yaşayarkən Türkiyənin qəfil sərhədi açması Ermənistanla lazımi nəfəslik verəcək. "Soyqırımın" 100 illiyi çalışmalarını neytrallaşdırmaq məqsədilə Ermənistanla sərhədi açaraq bu ölkəni iqtisadi-sosial uçurumdan xilas etməyə və eyni zamanda Ankara-Bakı münasibətlərində 2008-də yaşanan gərginliyi bir daha təkrarlamağa dəyərmi? Həm də heç o da məlum deyil ki, Çeviközün dediyi kimi,

Türkiyə-Ermənistan sərhədi açılarsa, guya bu amil İrəvanın Dağlıq Qarabağ münafişəsinin həllinə marağını artıraçaq. Ermənistan Gömrük İttifaqı və Avropa İqtisadi Birliyinə üzv olub, bütövlüklə Kremlin istəklərindən asılıdır, sərhəd açılarsa belə İrəvan Ankara ilə deyil, həmişəki kimi Moskva ilə hesablaşacaq".

E.Şahinoğlu deyir ki, Çeviközün bu cür yanaşması Azərbaycan üçün ziyanlıdır və erməniləri ruhlandıracaq: "Əslində Ünal Çeviközün fərqli bir açıqlamasına ehtiyac var idi. Məsələn, Ünal Çeviköz "Ermənistan hakimiyyəti Türkiyə və Azərbaycanla münasibətləri normallaşdırmaq, ortaqlayihələrə qoşulmaq və bu yolla iqtisadiyyatını və sosial durumunu yaxşılaşdırmaq naminə Dağlıq Qarabağ ətrafındakı torpaqları boşaltmalıdır. Biz bu halda İrəvanla geniş dialoqa başlayacağıq" ifadəsini dilə gətirəydi, bu, İrəvanla, hakimiyyəti dəyişmək istəyən Ermənistan müxalifətinə və cəmiyyətinə daha faydalı ismarıq olardı. Ünal Çeviközün hazırkı açıqlaması isə Ermənistan hakimiyyətinin qol-qanad açmasına imkan verəcək. Türkiyəli diplomatın bu açıqlaması İrəvanda belə təsəvvür yaradacaq ki, Ankara geri addım atmaq üçün fürsət axtarır. Bu halda İrəvan yenidən Dağlıq Qarabağ problemini kənara ataraq birtərəfli qaydada Türkiyə ilə münasibətlərin nizzatlanması fikrini dilə gətirəcək. Ermənilər üçün istinad nöqtəsi də Ünal Çeviközün açıqlaması olacaq".

□ **KƏNAN**

Quş qripini qayıdırımı?

Dövlət Baytarlıq Xidməti: "Ev quşları mütləq qapalı şəraitdə saxlanmalıdır"

Avropada yenidən quş qripini epidemiyası başlamağa başlayıb. Hollandiyadakı quşçuluq fabrikinde quş qripinin çox yoluxucu növü aşkar olunan sonra Avropa Komissiyası Britaniya və Hollandiyada ev quşları arasında qeydə alınmış qripin yayılmaması üçün təcili tədbirlərə başlayıb.

AzadlıqRadiosunun yaydığı xəbərə görə, Hollandiya hökuməti Hekendorp kəndində yerləşən fermadakı bu virusa yoluxmuş 150 000 toyuğu məhv etməyə başlayıb. Hökumətin bəyanatında qeyd olu-

nub ki, quş qripinin bu qəder çox patogenik variantı quşlar üçün çox təhlükəlidir, xəstəlik heyvanlardan insanlara keçə bilər.

Hollandiyada quş eti və yumurtanın daşınması bütün ölkə

qırımına başlanıb.

Bununla belə, adicəkilən ölkələrin ictimaiyyətlərinə narahatlıq üçün əsas olmadığı elan edilib. Belə ki, hazırkı H5N8 ştamli virusun 2008-ci ildə yayılmış H5N1 virusundan fərqli olaraq insandan insana yoluxması potensialı aşağıdır.

Avropa Komissiyası isə bildirib ki, "xəstəliyin tez bir zamanda nəzarət altına alınması" üçün təcili tədbirlərə başlayıb.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı bildirib ki, hətta H5N1 və H7N9 virusları da quş eti və yumurta yaxşı bişirildikdə qidalanma vasitəsilə insanlara keçmir.

Qeyd edək ki, H5N1 virusunun insanlar arasında ölümcüllük faizi 60-dır və bu virus 2003-2013-cü illər arasında 384 nəfərin ölümü ilə nəticələnib. Qripin ümumi simptomları qızdırma və öskürəkdir.

Payız fəslə ilə əlaqədar quşların miqrasiya dövrü oldu-

müvafiq tədbirlər həyata keçirilib, xəstə quşlara təsadüf olunmayıb. Növbəti günlərdə isə Şabran, Salyan, Lənkəran, Ağcabədi rayonlarındakı milli qoruq və parklarda monitorinqlər davam etdiriləcək. Eləcə də ayrı-ayrı təsərrüfatlardakı ev quşlarından nümunələr götürüləcək. Bu günə qədər quş qripinə görə ölkədə vəziyyət sabitdir. Bu sabitliyin qorunması üçün Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Dövlət Baytarlıq Nəzarəti Xidməti lazımı tədbirlər həyata keçirir".

Y. Xanəli onu da qeyd etdi ki, quş qripinin ilk növbədə köçəri quşlardan yoluxma ehtimalı var: "Bir də quş və quş eti məhsulları ilə gələ bilər. Biz isə quş eti məhsullarını ölkələrdən alırıq ki, orada epizodik vəziyyət sabitdir. Bizə quş və quş eti məhsulları Türkiyə, Braziliya və ABŞ-dan idxal olunur. Öz məlumatlarımızda əhalinin nəzərinə çatdırırıq ki, ev quşları mütləq qapalı şəraitdə saxlanılmalıdır. Ev quşları ilə çöl quşlarının kontaktına yol vermək olmaz. Quşların köçmə vaxtı olduğuna görə infeksiyalara yayılma ehtimalı böyükdür, bu səbəbdən ev quşlarını qapalı şəraitdə saxlanılmalıdır".

Tibb elmləri doktoru Adil Qeybullayev isə bildirdi ki, XXI əsr virus əsridir və bu viruslar həyatın qeyri-hüceyrəvi formasıdır: "Hava-damcı yolu ilə və müxtəlif asan yollarla yayılan viruslar asanlıqla epidemiyaya yarada bilər, bu da çox təhlükəli nəticələrə gətirib çıxarır. Təsadüfi deyil ki, qrip virusu dörd karantin infeksiyasından biri sayılır. Yəni taun, vəba, sarı, qızdırma və qrip virusu. Ona görə də bu gün quş qripini həm Avropa, həm də Azərbaycan üçün təhlükə yarada bilər. Çünki köçəri quşlar sərhəd tənqirirlər. Onlar bir ölkədən digərinə asanlıqla keçə bilər və orada bu virusu yaya bilərlər".

Quş qripini virusunun beynəlxalq dərman məfiyalarının kommersiya məqsədli bir oyununu olması ehtimalını dəyərləndirən A. Qeybullayev bildirdi ki, bu cür şeylər var, ancaq bu hal insanlığın üzərində cinayət kimi qiymətləndirilir: "Bu, çox ciddi ittihamdır və bu haqda heç kəmin əlində bir fakt yoxdur. Bu məsələ ilə müvafiq beynəlxalq qurumlar məşğul olmalıdır".

□ Nərgiz LİFTİYEVA

Adil Qeybullayev: "Bu virus həm Avropa, həm də Azərbaycan üçün ciddi təhlükə yarada bilər"

boyunca qadağan edilib.

Qeyd edək ki, quş qripini virusu Britaniyada da aşkarlanıb. İngiltərənin Şərqi Yorkşir əyalətindəki Nafferton qəsəbəsində bir ev ördəyində qrip virusunu aşkar etdikdən sonra İlgiltərə hökuməti bu

haqda xəbər yayıb və analizlər quş qripini virusunun aşkar olunmasını təsdiq ediblər. Quşçuluq fermasının ətrafında 10 kilometrlik radiusda qadağan qurşağı elan edilib və virusun yayılmasının qarşısını almaq üçün ev quşlarının kütləvi

Babasil xəstəliyinin ən müasir metodla MÜALİCƏSİ

Almaniyanın məşhur "Karl Ertis" firmasının aparatı ilə Moskva şəhəri proktologiya ETM-da xüsusi hazırlıq keçmiş həkim tərəfindən qansız, ağrısız, yataq rejimi gözləmədən - lateks hələ qoyulması.

SƏLİMOV FƏRMAN
Tel: (055) 776-70-34

Kişilər!!!

Xəstəliklərdən əzab çəkən adamlar üçün! Diqqət! İsrail təbabəti tətbiq edilir! Axırımı şansı!!!

Əgər Sizə nə Azərbaycanda, nə də xaricdə heç kim kömək edə bilməyə və Siz aşağıda göstərilən xəstəliklərdən həmişəlik qurtarmaq istəyirsinizsə, onda yaxşı insanlara, keyfiyyətli, qısa müddətdə və tam müalicəsini d-r Vaiz Səmədov apara bilər:

- * Cinsi zəiflik, meyilin və ereksiyanın azalması tam impotensiyədək (yaşdan və səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Cinsi marağın və cinsi aktların azalması
- * Vaxtından tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gecəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Prostatitlər. Prostat vəzin böyüməsi və ya kiçilməsi
- * Prostat adenomasi (vəzidə dəyişmənin amali gəlməsi)
- * Cinsi vəzilərin-xayaların böyünməsi və ya kiçilməsi
- * Qasıq-xayalıqda sızıltı, küt və ya kəskin ağrılar
- * Əvvəldən xarici cinsi üzvün balaca olması
- * Xarici cinsi üzvün sonradan birdən kiçilməsi
- * Cinsi üzvün dəyişməsi birdən öyilməsi (Peyroni xəstəli.)
- * Oğlan uşaqlarında cinsiyət üzvlərinin inkişafsızlığı
- * Uşaqlarda gecə vaxtı yerinə sidiyə gətməsi (enurez)
- * Hormonal və iltihablı sonsuzluq (kişilər və qadınlarda da)
- * Qadınlarda uşaqlıq borularının keçməməzliyi
- * Sidik aktlarının gecə ya gündüz tez-tez olması
- * Sidik aktlarının çətinlikləri və tutulmaları
- * Cinsi aktla bağlı sidikdə və spermada qan olması
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalıqlar və ağırlaşmalar
- * Saqların bütün formalatda tökülməsi və sızanaqlar
- * Gərginlik, yuxusuzluq, yaddaşın azalması

Həkim qəbulu və həkimə zəng etmək saat 11.00-dan sonra
Tel: (012) 437-88-05; (050) 213 88-05.

Həkimin 16 TV çıxışları: youtube.com və facebook.com
"doktor Vaiz Səmədov".

Elan

Əkbərov Orxan Mirzə oğluna (Şəxsiyyət vəsiqəsinin seriyası AZE N-14609827) məxsus Nizami rayonu Tofiq Abbasov 26, mənzil 14-ün kupçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Elan

Azadlıq prospekti, ABŞ səfirliyi və Nəsimi Rayon Polis İdarəsinin yanında, 12 mərtəbəli binanın 4-cü mərtəbəsində, 90kv.m.-lik 3 otaqlı mənzil satılır. Sahibindən.
Telefon: (050) 3885035

Dyləncəli, sürətli, asan!

Klassik metodlardan fərqli olaraq, Siz passiv deyil, aktiv dilləyicisiniz!

Kursumuzun sizə vəd etdiyi bacarıqlar:

- ✓ İlk dərindən son dərəcə qədər ingiliscə danışmaq!
- ✓ Sözləri azarlamaqla deyil onları istifadə edərək öyrənmək!
- ✓ Danışaraq sürətli qrammatika bilgisi əldə etmək!
- ✓ Əla tələffüz və güvənle danışmaq
- ✓ Real ingiliscə sərbəst

BOJNUS English EXPLOSION

İdarələri kursumuz tərəfindən təşkil olunmuş İCƏDİYYƏ olmur!

Bakı şəhəri, Bünyat Sərdarov küç 2, ev 2,
(012) 492 61 75; (051) 433 46 87; (070) 806 56 63
(İçəri Şəhər metrosu, İran səfirliyinin yanı)

“İnciməyin, amma telefonunuza baxa bilərəm?” Danışığın düz ortasında, üzümə zəndlə baxandan sonra verdi bu sualı. Tez cibimdəki telefonu çıxarıb, masaya qoydum. “Lap yaxşı, elə bildim, ses yazırsız... Bir də görürsüz nazirlik adam göndərir, mediadakı mərdimazarlar gəlir. Ona görə bilmək istədim. Çox sual verdiz axı...”

“Bunu edən həkimi tutub...”

Əslində düz deyirdi. Mövzunu eninə-uzununa öyrənmək üçün “medianın mərdimazarı” kimi bol-bol sual vermişdim və müsahibimin də duyuq düşməsinə azca qalmış müzakirə qapandı. Mövzu isə bir az senzurdan kənar olsa da, Azərbaycanda bakirəliyin (qızlıq pərdəsinin) bərpası proseduru, bazarı və bu bazarın pərdə arxası idi. İlk getdiyimiz ünvan “20 Yanvar” metrosu həndəverində yerləşən keçmiş Ailə və Sağlamlıq Ambulatoriya şöbəsi, indiki adı ilə İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi oldu. Mərkəzin ginekoloqlarından biri (şərti adı ilə P.M.) bizə Azərbaycandakı məlum bazarın bütün detallarını anlattı. Təbii ki, jurnalist olduğumu bilmədən, “toya bir ay qalmış məlum problemi yoluna qoymaq istəyən bir azərbaycanlı xanım”a yardım məqsədilə...

Məlum oldu ki, dövlət səhiyyə müəssisələrində, ümumiyyətlə, bu cür əməliyyatlar qadağandır. Hətta və hətta qızların bakirəliyinin yoxlanmasına da icazə yoxdur: “Bəlkə kimse bunun məsuliyyətini öz üzərinə götürə bilər, deyə bilmərəm. Amma qanun bu işi qadağan edir. Tanış həkiminiz olmasa, heç kəs sizə yardım edə bilməyəcək”.

Üzümde insan əzabının son ifadəsini görüb, yardım etməyə çalışır. Öncə özəl bir klinikadakı (*hansı klinika olduğunu açıqlamır-S.T.*) kolleqasına zəng edir, rədd cavabı alır. Daha bir cəhd, bu dəfə dəstəyin o biri ucundan “olar” cavabı gəlir. Amma tərəddüdlər davam edir. Zəng olunan həkim P.M.-dən müraciət edən pasiyentin kimliyini, nə dərəcədə etibarlı olduğunu soruşur, cavab gecikmir: “Tanış deyil. Elə bu gün gördüm. Küçədən keçirmiş, gəlib. Qarantıya durmuram”...

Telefon danışığı bitir. P.M. açıq şəkildə bildirir ki, bu işlər olduqca gizli və təhlükəlidir. Ona görə də heç kim özünü təhlükəyə atmaq istəmir: “Bu, sabah həmin həkimə problem yaradacaq. Kişi bunu bilse aləm dəyəcək bir-birinə. İndikilər çoxbilmişdilər, hər şeyin fərqini başa düşürlər. Sizi sıxıdıracaq, siz də deyəcəksiniz ki, filan həkim elədi. Gəlib polisə düşəcəklər üstümüzdə. Bu məsələ hansısa instansiyadan keçsə, o yazıq həkimi...”

Məsələnin ən maraqlı tərəfi isə heç şübhəsiz, sözügedən prosedurun qiymətləridir. P.M. deyir ki, əməliyyatın qiyməti 600 manatdan 1500 ma-

nata qədərdir. Məbləğ əməliyyatın toydan neçə gün əvvəl keçirilməsindən asılıdır.

DOSYE: Tibbi ədəbiyyatlarda sözügedən əməliyyatın adı himenoplastika adlanır. Evlilik həyatına başlamazdan 1 ay əvvəl edilən estetik əməliyyatla süni qızlıq pərdəsi yaradılır. Digər bir üsulla isə toy gecəsindən 2-3 gün əvvəl qızlıq pərdəsinə tikiş qoyulur. Hər iki üsul narkozla aparılan əməliyyatdır. Bunu cərrahlar imita-

olduğu üçün əməliyyat müraciətimizə “yox” cavabı aldıq.

“Medi Lux” klinikasında isə himenoplastikaya yaşlı işıq var. Klinikanın Rəna adlı ginekoloqu bildirdi ki, ilkin müayinə və söhbətdən sonra əməliyyatın vaxtını müəyyən etməyə çalışdı: “Qiymətlər fərqlidir. Əgər 2-3 günlük etdirirsinizsə, 500 manatdır. Yox, 1 aylıqdırsa, 1200-1300 manat verəcəksiniz. Gəlin, üzübüz danışaq...”

nunla həyata keçirirlər. Bizdə ictimai qınaq və rəy ön planda olduğuna görə konkret əxlaqi meyar olduğu üçün kimse cür-rə edib elan verə bilməz”.

Səhiyyə Nazirliyindən gözlənilməz reaksiya: “Qadağa yoxdu, özəl klinikalar bunu edə bilər”

Amma bu gəzişmənin ən ilgincliyi Səhiyyə Nazirliyində baş tutdu. Nazirliyin mətbuat xidmətinin rəhbəri

etməyə, müayinənin nəticəsini deməyə ixtiyar yoxdur. Onu ancaq ekspertiza komissiyasına ərizə şəklində müraciət edib, sonra həyata keçirmək mümkündür. Hansısa həkim bakirəliyin yoxlanılmasını həyata keçirirsə, bununla bağlı icazəsi olmalıdır”.

Avropada da bu məsələ problemli imiş...

İsveçrədə bakirəliyin bərpası əməliyyatlarının sayının artması və bununla bağlı siğor-

Belə əməliyyatlara tələbat əsasən İsveçrənin alman dilində danışılan bölgələrində yaşayan türk və kosovolu alban xanımlar tərəfindəndir.

Aparılan araşdırmalara görə, xanımların bu əməliyyatlara əl atmalarının səbəbi yaşadıkları mühitdir: “Türk və alban xanımlar bakirə olmadıqları aşkarlanarsa, çox ciddi təhlükələrlə üzləşəcəklərini bildiklərindən himenoplastika

QIZ(LI)Q qızıla dönüb, yox xəbəri...

qapalı mövzuya dair açıq yazı

Azərbaycanda “bakirəlik bazarı”nın qaranlıq tərəfləri, ilgincliyi detalları; dövlət tibb müəssisələri qorxur, özəl klinikalarda qiymət “ceyran belində”...

siya, yəni bənzətmə üsulu ilə həyata keçirirlər. Bu, iki üsulla həyata keçirilir. Birinci üsulla var olan qızlıq pərdəsinin kənarları tikişlə birləşdirilərək müvəqqəti bərpa edilir. Burada qoyulan tikişlər 4-5 gün müddətində sorulub gedir. İkinci metod isə daha qalıcıdır. Bu zaman uşaqlıq yolunun selikli qişasından calaq edilərək, pərdə yenidən yaradılır.

Bu əməliyyatdan sonra ilk cinsi əlaqə zamanı qanamamanın olub olmayacağı qeyri - müəyyəndir. Pərdənin tikildiyini isə yalnız mütəxəssislərin bilməsi mümkündür.

Özəl klinikalardan yaşlı işıq - əməliyyat 500-1300 manat məbləğindədir

Əməkdaşımız bununla bağlı bir neçə özəl klinikada sorğu (yəni də partizan üsulu ilə) keçirdi. Və ortaya ilgincliyi nəticə çıxdı.

“Funda” klinikasının ginekoloqu Lamiyə xanım bildirdi ki, onlar bu əməliyyatı heç bir problemlə həyata keçirirlər. Qiymət isə 1000 manatdır. Ginekoloq qiymət sövdələşməsinə razı olmadı: “Uzaqbaşı belə edirik ki, əməliyyatdan əvvəl 60 faizi verərsiz, əməliyyatdan sonra isə qalanını. Amma endirim olmayacaq”.

“Lanset” klinikasından “bizdə bu əməliyyat edilmir” cavabını aldıq.

“Vital” Klinikasının ginekoloqu Afət xanım da əməliyyat üçün heç bir problem olmadığını dedi. Qiyməti isə telefonda danışmaq istəmədi: “Bu cür söhbəti telefonda edərlər heç? Ayıbdır...”

“Ankara” klinikasının əməliyyatxana şöbəsi təmirde

Adil Qeybullayev: “Bu əməliyyatı edənlər qeyri-qanuni formada təqib olunurlar...”

Tibb elmləri doktoru, estetik cərrah Adil Qeybullayev bildirdi ki, bu cür əməliyyatlar qanunla qadağan olunmur. Amma o, bu cür əməliyyat edənlərin qeyri-qanuni formada təqib olunduğunu dedi: “Bu, bir az mentalitetlə bağlı məsələdir. Hər halda, siz bilirsiniz ki, bu, toyqabağı problemləri ört-basdır etmək üçün nəzərdə tutulub. Nəyinə müqabilində buna gedilə bilər. Mən bununla məşğul olmuram. Münasibətim isə normaldır”.

A.Qeybullayev bildirdi ki, bu işlə məşğul olan, bunun elanını verən özəl klinikalar yoxdur. Müsahibimizin sözlərinə görə, Rusiyada bu məsələ aktual olmadığına görə ictimai qınaq və rəy önəmli deyil: “Yeni Rusiyada bu məsələ ilə bağlı elan verir və qayda-qa-

Anar Qədirlili bildirdi ki, əslində bu sayaq əməliyyatların qadağan olunması ilə bağlı deyilənlər yanlışdır: “Bakirəliyin yoxlanılması qadağandır. Bunu ancaq tibbi ekspertlər edə bilər. Amma bərpasına belə bir qadağa yoxdur. Dövlət müəssisələrində belə bir bərpa prosesi aparılmır. Amma özəl tibb müəssisələrində ginekologiya xidməti var, orda aparılır. Hər kəs plastik cərrahiyyə əməliyyatı apara bilər. Xanımların tam ixtiyarı var ki, hansısa motivlə qızlığı bərpasını etsinlər. Bu itirilmə travma nəticəsində də ola bilər, başqa səbəblərdən də. Pasiyentin niyyətindən asılı olmayaraq, buna məhdudiyət qoyula bilməz. Yox, əgər pasiyent bunu öz partnyoruna başqa cür qələmə versə, dələduzluq edirsə, onun cəzası, mənəvi məsuliyyəti öz boynundadır. Qadağa ona var ki, valideyn öz övladını, yaxın qohumunu yoxladırırsa, ginekoloq onu müəyyən

ta şirkətlərinin ödənişlərinin çoxalması geniş müzakirələrə səbəb olub. Bakirəliyin bərpası, yəni himenoplastika əməliyyatlarına məruz qalanların tam əksəriyyəti türk və kosovalı alban qadınlardır. İsveçrənin önəmli tibb mərkəzlərindən biri olan Bazel Universitetində aparılan araşdırma zamanı belli olub ki, əvvəllər əsla tələbatın duyulmadığı əməliyyat üçün indi türk və kosovalı alban xanımlar tərəfindən çox böyük maraq var. Belə ki, sözügedən əməliyyatla bağlı sadəcə Bazel Universitetinə 90 müraciət olub. Həmin müraciətlərin 60-ı əsasən himenoplastika əməliyyatı keçirilib.

Bazel Universitetinin professoru, qadın xəstəlikləri üzrə mütəxəssis Denis Dumon dos Santosun dediyinə görə, ölkədəki digər klinikalarda da bakirəliyin bərpası ilə bağlı aparılan əməliyyatlar nəzərə alınanda, artım “həddən ziyadə” sürətlidir.

əməliyyatını çarə kimi görürlər”.

İsveçrə Qadın Xəstəlikləri və Ginekologiya Cəmiyyəti (SGGG) kütləvi informasiya vasitələrində açıq məktubla çıxış edərək himenoplastika əməliyyatlarını məsləhət görmədiyini, həmin əməliyyatlara yalnız müstəsna ehtiyac duyularkən əl atılmasının gerəkdiyini bəyan edib: “Belə əməliyyatlar qadınlara qarşı düşmən münasibət və köhnə adət-ənənələrin dəstəklənməsinə xidmət edir”.

İsveçrə Sağlamlıq Sığortacıları Birliyinin prezidenti Paul Reynin dediyinə görə, bakirəliyin bərpası əməliyyatı əslində qadınlara könlü seçimi yox, onların kişilərdən qorxduqları üçün son çıxış yoludur:

“17 qadın klinikasında belə əməliyyatlarla bağlı xərcləri sığorta şirkətləri ödəməli olub. Halbuki əslində sağlamlıqla bağlı problem yox, sırf adət-ənənələrlə bağlı əməliyyata görə sığorta təminatının ödənməsi normal hal deyil”.

İranda da “qızlıq pərdəsinin bərpası” kimi cərrahi əməliyyat çox geniş yayılıb. Bu əməliyyatın standart qiymətinin isə 100 avro olduğu bildirilir. Lakin son zamanlar “çin möcüzəsi” kimi tanınan yeni texnologiya artıq kasıb ailələri üçün də “mümkünsüz olanı” mümkün eləyib. Belə ki, adıçəkilən ölkədə istehsal olunan və bəkarətini itirmiş qızların məlum orqanlarında gizlincə yerləşdirildikləri bu qurğu cinsi əlaqə zamanı qana oxşar maye ifraz edərək qızlıq pərdəsinin yırtılması imitiasiyasını yaradır.

□ Sevinc TELMANQIZI

MÜSAVAT

Son səhifə

N 283 (5992) 19 noyabr 2014

70 yaşlı qadını qorillaya görə həbs etmək istədilər

Kembridc sakini olan bir qadını evyanından toxunma qorilla asdığı üçün nasizmdə suçlayıblar. Polisler 70 yaşlı Enn Fistin evinə gələndə bildırıblər ki, onlara pəncərədən asılan "qara bədənə" bağlı şikayət olunub. Çünki kimsə bunu çox aşığlayıcı hesab edib. Fist isə hüquq-mühafizə orqanı nümayəndələrinə izah edib ki, toxuma işləri ilə məşğul olur və polislərə evindəki iki qutu yunu göstərib: "Qorillalar qara rəngdə olur və mən onu ağ rəngdə toxuya bilməzdim".

İnsidentdən sonra qadın deyib ki, o, oyuncaqlarından bəzilərini satır və alıcılarından heç biri bu günə qədər şikayət etməyib. Bundan başqa, Fist pəncərəsindən üzərində "şikayətçi ilə tanış olmaq istəyirəm" yazılmış bir elanı da asıb. Kembridc polisinin mətbuat xidməti dəqiqləşdirib ki, oyuncağa görə hər hansı şikayət daxil olmayıb. Hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşları isə qorilla fiqurunu "potensial rassist obyekt" adlandırıb.

Televizor sosial münasibətlərə mane olur

İngiltərənin məşhur psixoloqlarından olan Aric Siqman valideynlərə məsləhət görüb ki, uşaqların televizora baxdıqları saata müəyyən məhdudiyətlər gətirsinlər. Onun dediyinə görə, yaş 3-dən aşağı olan uşaqlar isə ümumiyyətlə televizora baxmamalıdır. Siqman deyib ki, kompüter, "ağıllı" telefonlar, habelə televizor şişmanlıq, ürək xəstəliyi və diabet riskini artırır: "Bunların xaricində daim ekran qarşısında olmaq ciddi psixoloji pozğunluqlara və diqqət dağınılığına da səbəb olur". Psixoloq onu da deyib ki, ekran başında keçirilən müddət uşaqların sosial münasibətlər qurmasına neqativ mənada təsir göstərir. Belə ki, televizordan əlavə, uşaqlar 5 ayı

qaldıqları üçün beyinləri yüklənir. Bundan başqa, psixoloq televizoru da "elektrik dayə" adlandırır.

Dünyanın ən qanqaraldıcı kəşfləri bunlardır

Alimlər müəyyən ediblər ki, son illər insanları depressiyaya salan bəzi kəşflər edilib. Türkiyə saytlarının xəbərinə görə, elmi kəşflər insanlara ilham verir və ya şoka salır, bəzən onların cəfəngliyinə gülməyə də məcbur edir. Məsələn, qaranlıqda işıqlanan elektron uşaq əskiləri və ya gecənin qaranlığında iPhone-la işləməyin piylənməyə təsiri, əlbəttə, dramatik hadisələrdir. Ancaq bəzi tədqiqatlar bizi depressiyaya düşməyə də məcbur edə bilər. Bunu "Ən qəmgin elmi kəşflər" in "Top 10"nu tərtib etmiş "Live Science" portalının əməkdaşları güman edirlər.

Onlar birinci yere kaliforniyalı bioloqların istənilən halda çarpayını ev heyvanları ilə paylaşmağı qadağan edən kəşfini çıxarıblar. Əgər dinc pişik balasını çarpayına buraxsanız, sizin stafilləyə, meningitə, askaridə və ya hansısa parazitə yoluxmaq ehtimalınız son dərəcə böyükdür. Heyvanları öpmək qətiyyətlə olmaz. Bunun da nəticəsi dəhşətli ola bilər.

Qanqaraldıcı kəşflərin siyahısına düşənlər arasında süd vəzişi xərçənginə, yuxu pozulmasına və depressiyaya gətirib çıxaran bütün gecəni televizorun arxasında oturmaq və mobil telefonla danışmaq; verdiş və genetik mutasiyalara səbəb olan qaralma və uşaqların təhsil almasını və onları əhatə edən dünyadan yeni informasiyanı qəbul etmək qabiliyyətini təhlükə altına qoyan "Sünger Bob - kvadrat şalvarlar" məşhur çoxseriyalı cizgi filmi də vardır.

Bundan başqa, sübut edilib ki, nəhəng sayda mikrobları mübadilə edə biləcəkləri səbəbindən iki adamın eyni tikəni birlikdə dişləməsi də qadağandır.

Toy günü gəlini gördü, evlənməkdən vaz keçdi

Səudiyyə Ərəbistanı sakini toy mərasimində ilk dəfə gəlinin sifətini görəndən sonra evlənməkdən vaz keçib. Bu barədə lenta.ru saytı "The Daily Mirror" a istinadən yayıb. Həmin günə qədər cütlük ümumiyyətlə heç görüşməyib. Onların toyu isə qohumları tərəfindən təşkil olunub. Mərasim ölkənin qərbində yerləşən Mədinə şəhərində baş tutub. Toy şəkli çəkirdən vaxt gəlin niqabını açıb və bəy onu görürək şoka girib: "Siz mənə təəvvür etdiyim qız deyilsiniz". Bundan sonra kişi özü üçün dəqiqləşdirib ki, onunla evlənməyə hazırlaşmır. Gəlin bu sözdən şoka girərək yıxılıb, onda İstərka başlayıb. Hadisə sosial şəbəkələrdə ciddi etiraz səbəb olub. İnsanlar kişinin bu hərəkətini məsuliyyətə yətsizlik və qəddarlıq kimi qiymətləndirib. İstifadəçilərdən biri "o kişi başa düşməli idi ki, gözəllik xarakterdədir, üzde yox".

Qəddar beyin adı açıqlanmır.

QOÇ - Öhdəlikləriniz çoxaldığından bu təqvim bir qədər yorğun şəkildə başa vuracaqsınız. Amma nəticənin səmərəsini göz önünə gətirib təmkinli olmalısınız. Axşam maraqlı görüşlər gözlənilir.

BUĞA - Əsəblərinizi sakitləşdirmək, daxili harmoniyanızı bərpa etmək üçün bütün gücünüzü səfərbər edin. İnsanları özünüzdən uzaqlaşdıran addımlar atmayın. Vaxtınızı sevgiyə sərf edin.

ƏKİZLƏR - Tərəddüdlərinizi dəf etmək üçün təcrübəli adamlarla məsləhətləşmələr aparın. Bu gün pul məsələlərini, uzaq səfərləri təxirə salın. Ailə-sevgi münasibətlərini arxa plana keçirməyin.

XƏRÇƏNG - Qohumluq müstəvisində qəzəbli addımlara yol verməyin. Əks təqdirdə, təkləne bilərsiniz. Mərhəmətli olun və çalışın ki, rəğbət qazanasınız. Yersiz tələbkarlığınızı minimuma endirin.

ŞİR - Müqəddəs hədəfləriniz var, amma onlara yetişmək üçün lazımı addımlar ata bilmirsiniz. Məhz bu proqnozu oxuduğunuz andan etibarən hərəkətə keçin, Tanrı yardımçınız olar, inşallah.

QIZ - Qarşınızda böyük işlər durur. Onların öhdəsindən gəlmək üçün daxili sabitliyinizi bərpa etməlisiniz. İşgüzar görüşlərinizi intensivləşdirin. Yaşca böyük doğmalarınızın qayğısına qalın.

TƏRƏZİ - Dünən axşamdan bəd enerjili Ay bürcünüzdə olduğundan qida rasionunuza qeyri-ənənəvi təamlar əlavə etməyin. Nəhardan sonra maraqlı adamlarla görüşləriniz mümkündür.

ƏQRƏB - Nə qədər ki, öz bürcünüz "hakimdir", ətrafınızda layiqli tərəfdaşlar toplağa çalışın. Bu, perspektivlərinizə yetişməkdə xeyli irəliləyiş yarada bilər. Təşəbbüskarlığı əldə saxlayın.

OXATAN - Həyatınızın həssas məqamı yetişməkdədir. Hər addımı ölçülü-biçili atın ki, uduzmayasınız. Hər şeydən öncə qarşılıqlı münasibətlərə fikir verin. Məsuliyyətinizi hiss edin.

OĞLAQ - Maraqlı bir gün yaşayacaqsınız. Əgər dinə, adət-ənənəyə zidd hərəkətlərə yol verməsəniz, ovqatınız yüksək olacaq. Günün ikinci yarısında şəxsi büdcənizi artırmaq üçün şansınız olacaq.

SUTÖKƏN - Qarşılıqlı münasibətlərdə uğurlu gedişlər edəcəyiniz gözlənilir. Bu, gələcək işləriniz üçün dönüş ola bilər. Şəxsi büdcənizi artırmaq üçün əhəmiyyətli görüşləriniz də mümkündür.

BALIQLAR - Özünüzdə yarımçıq işlər bol olduğu halda, başqalarına əlavə problemlər yaratmayın. Quranda deyildiyi kimi, ya xeyir-xah söz deyən, ya da susun... Bütün bunlar düşünməyiniz üçündür.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Gənclərin internetinə valideynləri qarşı çıxır

Türkiyənin 26 şəhərində 3 min nəfər gənc arasında aparılan sorğuya əsasən, internet onların həyatdakı "ilk üçlüyünə" daxil olub. Belə ki, onların hətta 8,3 faizi səhər oyananda ayaqyoluna getməzdən əvvəl interneti açır. Rəyi soruşulan gənclər söyləyib ki, buna səbəb internetin, sosial şəbəkələrin, xəbərləşmənin mənəvi açağı öldürməsidir. Fiziki açağı möhv etməyin asan olduğuna toxunan gənclər eyni şeyin mənəvi açağı üçün keçərlilənmədiyini deyib. Bu səbəbdən də onlar internetin onlar üçün vazkeçilməzliyini deyib. Gənclər onu da bildirib ki, internet aludəçiliklərinə qarşı çıxanların siyahısına valideynləri başçılıq edir. Valideynlər gənclərin bu dərəcədə internet asılısı olmasına etiraz edir, bəzən administrativ tədbirlər görürək, evin internetlə təminatını dayandırirlar.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rəuf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zabil MÜQABİLOĞLU

Lisənziya N: B 114
SAYI: 5.400